ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 2,697 — Կ. ՊՈԼԻՍ. 1905, ՅՈՒԼԻՍ 25 — 7 ՕԳՈՍՏՈՍ — 5 ՃԸՄԱԶԻ ԻՒԼ ԱՒ՛, 1323 — 25 ԹԷՄՄՈՒԶ 1321 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

بوزانتیون
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته
بوزانت كچیان

Բիւզանդիոն

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

Ընկերային Բարքեր

ԱՐԲԵՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌ ՀԱՍԱՐԱԿ ՄՈԼՈՒԹԵԱՆՑ ԴԷՄ
ՄԻԱԿ ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ ԲՈՒԺԻՉ ԴԵՂԸ

Բ.

Ա.—Բնական կեանք.— Բնական կամ գոյութեան պահպանման գրեթէ անշեղ կեանքը կ'վարեն բնաշրջիկ բոլոր անբան կենդանիք, և ... պաշտպան ... խաժամուժ մարդկային էակները (Ջղային կանոնաւոր վիճակ)։

Բ. Հոգեկան կեանք.—Կեանքի այս եղանակը բնական մարդ էակին է միայն յատուկ. ան գիտակցաբար կ'ձգտի դէպի գաղափարական կենսական վիճակ մը, դէպի երջանկութիւն, միացնելով բնական անհրաժեշտ վայելքներուն նաև հաճոյքի արհեստական վայելքներ (Ջղային հաշտին գրգռութիւններ)։

Գ.— Բժշկական կեանք. — Այս կեանքով կ'ապրին մոլիներ, բնական ... անողոք կեանքին հետ չարաչար գործածելով մեծաւ մասամբ, արհեստական և խարդախեալ իր ... (Ջղային գերագրգիռ վիճակ)։

Ամէն մարդ, առանց բացառութեան, երջանիկ ըլլալ կ'բաղձայ։ Կրօնի հիմնադիրներն եւ առ այդ ջանացած են առաջնորդել իրենց հաւատացեալները։ Բայց ի՞նչ է երջանկութիւնը.—Աշխարհի ամէն տեսակ չարիքներէն զերծ մնալով՝ անոր բոլոր բարիքները վայելել կարենալը։ Սակայն ամէն ոք քաջ գիտէ թէ այդ յաւէտ բաղձացեալ երջանկութիւն ըսւածը լոկ գաղափարական վիճակ մ'է զոր այս աշխարհիս վրայ ձեռք բերելն խապառ անհնար է։ Մարդկանց այդ ամենաբուռն տենչին գոհացում տալու նպատակաւ է որ ի հնումն կրօնի հիմնադիրներն զայն հանդերձեալ աշխարհի մէջ փոխադրած են։ Տէրն մեր Յիսուս Նազարեթ գտած է զայն պայմանաւ որ մարդկային սեռի բոլոր անդամներն եւ իր օրինակին հետեւելով իրեն պէս բացարձակապէս բարոյական անձնաւորութիւններ ըլլան, զի այն ժամանակ երկիրս երկնից արքայութեան պիտի նմանի, որով պիտի կատարուի իր «Եկեսցէ արքայութիւն քո» խօսքն ու համայն մարդկութիւնն երջանիկ պիտի ըլլայ։

Բայց բարոյական կրթութեան մեր այս ընթացքով ե՞րբ պիտի հասնինք այդ երանաւէտ օրուան։ Այո՛, կ'հաւատամ, անշուշտ պիտի հասնի այդ օրը, քանի որ բարեշրջման յաւիտենական օրէնքն առ այդ կ'առաջնորդէ մարդկութիւնն և մանաւանդ՝ քանի որ այդ ըղձը Քրիստոսի է, այլ ո՛չ վաղը կամ այս դարուս մէջ, հապա տասնեակ հազար տարիներէ յետոյ, և ա՛ն՝ մի միայն բարեկարգ, բարեկրթիչ եւ զարգացուցիչ միջնակարգ վարժարանաց միջոցաւ, որոցմէ դժբախտաբար չատ զուրկ է մարդկութիւնը։

Բնական կամ կանոնաւոր կեանքն ամենէն առողջ, երկար և բաղդատաբար ամենէն երջանիկ կեանքն է։ Հաճոյքի կեանքն յուզումնալից կեանք մ'է. համադամ կերակուրները, զուարճացուցիչ ըմպելիքները, չքեղ զգեստները, թատրոնը, երաժշտութիւնն եւն., տակաւ յուզելով մարդուս ջիղերը, կ'հանեն զանոնք իրենց կանոնաւոր (անվրդով) վիճակէն և մինչեւ մի որոշ աստիճան մարդուս հոգին զուարթութեան, ուրախութեան և ցնծութեան վիճակներուն կ'բարձրացնեն։ Մինչեւ հոս, աղէ՛կ, ըսելիք չունինք։ Ասոր կ'յաջորդէ քմայքի կեանքը, ուր ջղային գրգռութիւնն այդ որոշ աստիճանէն աւելի և աւելի բարձրանալով, մարդուս մէջ, նախ հոգեկան թմրութիւն և ապա կատարեալ անգիտակցութիւն յառաջ կ'բերէ։ Չափազանց քանակով կերուխումը կամ անակնկալ ... տպաւորութիւններն հոգեկան գործիչ ուժի յանկարծական սպառում (նման Լէյտեան շիշի) պատճառելով, մարդս իսկոյն կ'մարի կամ նոյն իսկ կը մեռնի։ Այսպէս յաճախ պատահած են անակնկալ աւետիքէ, գողէ, երկիւղէ, զայրոյթէ, չափազանց արբենալէ, եւն. յանկարծամահներ։ Ամէնէն աւելի, կարճատեւ և թշուառ կեանքը մոլիներու եղբայրական կեանքի քաշկռտուքն է։

Կեանքը, ուրեմն, անդրեան միջոցաւ զանկողնայաբարային դրութեան մէջ, իբր ելեքտրական բաժակի մը մէջ, որ ըստ օրէ ամբարուող կենսական գործիչ ուժի գործածութիւնն է, զոր եթէ երկար չարունակել, ապրիլ կ'ուզենք, պէտք է խնայողաբար գործածենք զայն, յուսալէս չգրգռելով ջիղերնիս հաճոյքի, նա՛ մանաւանդ՝ քմայքի վայելքներով։

Կեանքը կ'նմանի վառուող լամբարի, զոր եթէ կանոնաւոր վիճակի մէջ թողունք, դիցուք 10 ժամ կ'վառի անընդհատ, եթէ հաճոյքի աստիճանի բարձրացընենք պատրոյգը, 7 ժամ կ'առնէ վառումը, իսկ եթէ քմայքի, մոլիի աստիճանի՝ լամբարը կ'ակսի ծխել և իր հեղձուցիչ ու գարշելի ծուխ ու հոտովը զզուանք կ'ազդէ իր չուրջը գտնուողներուն, իսկ ինքը լամբար ըլլալէ դադրելով, ինչպէս մոլին մարդ ըլլալէ, կ'հիւծի և վաղաժամ, 4 ժամուայ մէջ, ողբալի վախճան մը կ'ունենայ, թողլով իր ետեւէն նողկալի և տխուր յիշատակ մը միայն։

Թէև մարդկային կեանքն ըստ ամենայնի նման չէ նաւթալից լամբարին, զի մարդիկ օրը քանի մ'անգամ ընդունած սնունդին միջոցաւ կ'լրացնեն իրենց պակասած կենսական գործիչ ուժի թերին, սակայն դժբախտաբար այդպէս չեն ըներ արբեցողները կամ մոլիներն առ հասարակ (վաւաշոտները, զայրացկոտները), անոնք աւելի ուժ կ'սպառեն քան կ'ամբարեն, որով ... չկըրնալով, սնանկութիւն կ'հռչակեն իրենց մահուամբ։

Հիւանդութիւններն եւս նման հաճոյք և կիրքերուն, գլխաւորապէս ջղային գրգռմանց արդիւնք են։ Ջիղերու գրգռման ա՛յն աստիճանը, որ չափահաս և առողջ մարդու մը մէջ +37° բարեխառնութիւն և վայրկեանի մը մէջ արտ 70 բաբախուն և 15 շնչառութիւն յառաջ կը բերէ, այդ անոր կենսական բնական—կանոնաւոր վիճակն է։ Բայց երբ ջերմութեան այդ աստիճանն և յիշեալ գործառնաց չարժման այդ թիւերը վայրկեանի մը ընթացքին մէջ աւելի վեր ելլեն կամ վար իջնեն, յայնժամ մարդուս կազմն անկանոն հիւանդագին վիճակի մէջ կը գտնուի։ Իսկ երբ հիւանդի բարեխառնութեան աստիճանը 43°—45°ի բարձրանայ, իսկ բաբախման և շնչառութեան թիւերը գրեթէ կրկնապատկին (մոլիներու ծայրագոյն գրգռեալ վիճակը), հիւանդը կ'մեռնի։ Նոյնը կ'պատահի (կ'մեռնի) նաեւ երբ ջիղերու դանդաղ դողդոջման հետեւանօք մարդուն բարեխառնութեան աստիճանն որոշ չափէն իջնէ և բաբախուն ու շնչառութիւնն եւս մեծ չափով դանդաղին (նման պատրոյգը չափազանց իջեցուցած լամբարի։)

Ըստ այսմ, բուժել ըսել է վերահաստատել հիւանդի ջղային կանոնաւոր վիճակը. բարեխառնութեան բարձր աստիճանին (ժանտատենդ) անոր ջերմութիւնն իջեցնել, իսկ անոր ստորին աստիճանին (հնտախտ) ջերմութեան աստիճանը բարձրացնել։

Դարմանը.— Քանի որ մոլութեանց արմատը մարդկային կազմակերպութեան մէջ կ'գտնուի, ուստի մարդկային բոլոր ուժերը պէտք է ձեռք ձեռքի տան այդ արմատը ջնջելու համար, եթէ հնար է, անոր նոյն իսկ գոյութիւն առնելն արգիլելու։ Նախ՝ բժիշկներուն (ֆիզիքական ուժ) անկ է փորձարկել, համաձայն ... վճռել և ծրագրել մարդկային կազմուածքն ազնուացնելու հրահանգ մը։ Ապա՝ Գիտութիւնը (կարգապահական ուժ) պարտի օրէնքով պարտաւորել բոլոր քաղաքացիները ճշտիւ հետեւիլ այդ հրահանգի փրկարար թելադրութեանց։ Վերջապէս՝ Հոգեւոր իշխանութիւնը (բարոյական ուժ) յանուն Բարձրագոյն Հեղինակութեան եկեղեցւոյ բեմէն ազդու և հոգեշունչ քարոզներով համոզել և յորդորել հաւատացեալ ժողովուրդն առաջնորդուիլ այդ ապագայ առաքինիներ նախապատրաստող ուղեցոյցով։ ... Կրթական հաստատութիւնը (իմացական ուժ), որ ամենազօրաւորն է, պարտի կազմել մանուկ սերունդի հոգւոյն մէջ բարոյական ամրակուռ և անյեղլի բնաւորութիւն (caractère)։

Քաղաքակիրթ համարուած ազգերն այս ուղղութեամբ ո՛չ թէ միայն ցարդ բան մ'ըրած չեն, այլ և դժբախտաբար յանուն քաղաքակրթութեան լայն ասպարէզ տուած են մարդկային կազմ քայքայող և ապագայ սերունդն ապականող ամէնէն կատաղի մոլութեանց՝ արբեցութեան և պոռնկութեան և անոնց հաստատութիւններն եւս նուիրագործած։ Մինչդեռ անդին անհագին զոհողութիւններով կ'ազնուացնեն ընտանի կենդանիներու և մշակել բոյսերու ցեղերն ու տեսակները, ասդին Բագոսի հոյակապ տաճարներ և Սիրոյ չաստուածուհիին նուիրուած ապարանքները կառուցանելու թոյլտուութիւն կ'ընեն։ Ի՞նչ քստմնելի և դառն քմծաղ մարդուն առ մարդ։

Ո՞րք են ամէնէն աւելի սխալներ կամ յանցանք գործողները։ Բնականաբար տգէտներն և մանուկները, որք նոյնպէս տգէտ են, այն է՝ զուրկ բարոյական կըրթութենէ և մտաւոր զարգացումէ։

Մարդուս բարի կամ չար գործերու հոգեբանական ընթացքն հետեւեալն է։

Նախ՝ արտաքին աշխարհի գրգիռները մարդուս զգայման կեդրոնին մէջ զանազան բաղձանքներ կ'յուզեն, որոց իրականացումը կ'փափաքի զգացումը։

Ապա՝ մտաւոր կեդրոնն զգացման այդ փափաքներուն ընդունելի կամ մերժելի ըլլալը կ'քննադատէ և կուտայ իր վճիռը, իր «այո»ն կամ «ո՛չ»ը։ Մտաւոր կեդրոնը ներքին դատաւորն է։ Վերջապէս՝ կամքը գործադրութեան կ'դնէ մտաւոր կեդրոնի վճիռները։ Կամքը ներքին աշխարհի գործադիր ժողովն է։

Հոգեկան այս երեք մարմիններուն (զգացում, միտք և կամք) վերեւը կը բազմի մարդուս Ես-ը։

Տգէտի կամ մանկան մէջ այս երեք հաստատութիւնները տակաւին ըստ արժանւոյն կազմակերպուած չըլլալով, անոնք յաճախակի կ'ենթարկուին սխալանաց կամ յանցանաց։ Ճշմարտապէս բարոյական և լուսամիտ անձինք սխալ քայլեր գրեթէ չեն ըներ, զի անոնք կանխաւ լրջմտօրէն կ'կշռադատեն ընելիքնին։ Իսկ եթէ բացատաբար սխալին, այդ նշան է թէ անոնք տակաւին չեն հասած բարոյական կամքի գաղափարական բարձրութեան, առանց մարդս ալ չի կրնար հասնիլ, զի ... Աստուած ինքն է։

Ասկէ կ'հետեւի թէ «ընտելացուցած» բարոյական դաստիարակութիւնն է այն միջոցը, որ կրնայ այնպէս մը կազմակերպել մարդը, որ կա՛մ բնաւ՝ և կա՛մ բացառաբար միայն սխալի։ Ինչպէս որ բժիշկը պարտի դեռ հիւանդութիւնը չծագած կանխահոգ միջոցներով գալիք հիւանդութեանց առաջքն առնուլ, նոյնպէս և մանկավարժը պարտի այնպիսի անընկճելի—հզօր բարոյական կամք կազմել իր սանիկի Եսին մէջ, որ նա ապագային յաւէտ անյողդողդ մնայ ի տես աշխարհի ամէնէն գայթակղեցուցիչ վարե՛ն թէ վերէն եկող արտաքիններուն, սանձահարէ իր կիրքերն և իր սաղմին մէջ խեղդէ չարը։ Սանիկն ինքնակրթութեան ... վիճակին բերել հասցնելու է։ Մարդս կ'ուղղուի ա՛յն ժամանակ միայն, երբ նա աղէկ մ'ըմբռնէ իր սխալն և անդառնալի որոշում ընէ զայն այլեւս երբեք չկրկնելու։

Կ'կրկնենք չհերքելով հանդերձ արբեցութեան դէմ ցարդ առաջարկուած միջոցներուն մասնակի օգտակարութիւնները, մենք ա՛յն հաստատ համոզումն ունինք, թէ անխտիր ամէն մոլութիւն ի միջոյ բառնալու միակ արմատական (այլ ո՛չ բացարձակ) միջոցը մանուկ սերնդի հոգւոյն մէջ անընկճելի—հզօր բարոյական կամք կազմելն է։

Վասն որոյ պէտք է միացնենք մեր բոլոր հնարաւոր նիւթական, բարոյական և մտաւոր ուժերը բարեկարգելու կամ ի նորոյ հիմնելու ըստ չափի ամենուրեք, քաղաքներու թէ գիւղերու մէջ, ճշմարիտ մանկավարժական դրութեամբ, բարեկարգ, բարեկրթիչ և զարգացուցիչ միջնակարգ վարժարաններ։ Բայց որովհետեւ վարժարաններ չեն կրնար ըլլալ առանց Վարժապետանոցներու, ուստի քանի մը կեդրոններու մէջ եւս հիմնել բարձրագոյն Վարժապետանոցներ։ Ասո՛վ և միայն ասով կըրնանք յուսալ թէ պիտի յաջողինք յառաջ բերել ապագային, ամէն տեսակ մոլութենէ զերծ, քաջառողջ, բարոյական, գիտուն և բարեբաստիկ, նորաբողբոջ հասարակութիւններ։

Պ...... Դ. ՔԱՂԱՆԹԱՐԵԱՆՑ
Ն. Ե Ր Զ

"ԲԱԺԱԿԻՆ ՇՈՒՐՋ„, ՓՈԹՈՐԻԿ

Երբ երկրուն վրայ հեզնանք մը դրոշմուած տեսնել ուզէինք, նոյն իսկ բնութեան մէկ քմայքն իբր փաստ մէջ բերելու համար, օղին առաջինը պիտի ըլլար մեր դէմը կեցած կ'ծիծաղի, իր աւերիչ ընթացքին հանդէպ մեր կամաւոր անձնատուութեան, ինքնամատուցումի հեշտ արտամղրութիւնը տեսնելով. և արդարեւ երբ եզանին վրայ կ'ներկայանայ «երեւոյ ձեռ... ...ակ», անկարելի է չընդունիլ որ միամիտ հոգիներու վրայ տարած յաղթանակին փառքն է առկա։ Բնութիւնն այսպիսի խաղեր ունի երբեմն և վերջին ծայր զգացուն ըլլալու է մարդ, դաս մը քաղելու անոնցմէ իր կեանքի ընթացքն ուղղելու համար։ Մրցանակի՞ խայծը, թէ անպատասխան բարոյական սարսափելի աղէտքի մը ընթացքը մեղմելու, չէզոքացնելու համար փոթորիկ մը ծայր կուտայ «բաժակին շուրջ»։ Երբ ամէն իրողութիւն նպատաւոր չարժառիթի մը, անկեալութեան մը վերագրէինք, ինչպէս ոմանք այս սեսակէտով կ'մեկնեն ամէն առաքինական ձեռնարկ, պէտք չէ ուրեմն բարիք գործել, որովհետեւ ա իկա առիթ ընծայուի անուն յաւէրժացնելու, և անունն որ գործին հետ զուգընթաց կ'երթայ, քող մը կ'ձգէ կարծես անոր վրայ, փոխանակ փառաւորութիւն անով։ Պէտք չէ սակայն այսչափ աններող կամ յոռետես ըլլալ. հրապուրիչ խայծ մը, ինչպէս է դրամը, անհրաժեշտ կ'դառնայ երբեմն, թաքստոցէն ի հանդէս բերելու, օգտակար գաղափարներու և հմտութեան մթերքը կարգ մը մեկուսացողներու, իսկ կենցաղագիտական նրբութիւններու հիմնայի «Պօ-ը Գ-Նոսէրներուն»։ Ասիկա վարձատրութիւն մը պիտի ըլլար աւելի կամ նուազ գոհացուցիչ։

Այսքան մեկնութիւն մը պէտք էր, կամ կարելի էր այսպէս խորհիլ ու սոյն եզրակացութեան յանգիլ, երբ չարամիտ խորհուրդ մը իր դառնութեան լեղին չի խառնէր, բացատրելու համար Թուշանձեան մրցանակի գոյութեան պատճառը, և հակալքոլական պայքարի առաջարկը դրամի փոխարինութեան ձեւին տակ ներկայացնելու արդարացուցիչ կողմը։

Ականատեսի վկայութիւնն ամէնէն ջախջախիչ հարուածն է, բոլոր ենթադրութեանց, խնդիրը տարբեր ձեւով ներկայացնելու բոլոր ձեռնածութեանց հիմն դրուած անկյատ կերպով. կ'պարզէ կ'լուծէ ամէն կնճիռ, ու հարկ չի թողուր որ խնդրին ճշմարտախօսութիւնն անպատճառ (Թ) ցուցանիչի մը իսկութեան հետ կախուած ունենայ։ Հետեւաբար, երբ ալքոլամոլն իր ցուպագին խանդավառութեան մէջ ներկայացուի, երբ ընտանեկան յարկին խաղաղութիւնը վրդովելու, յիմարաշրջելու դերին մէջ ի յայտ բերուի, երբ անգիտակցութեան պահու մը՝ գործած ոճրին առթիւ բանտ առաջնորդուած վիճակին կամ ջլախտաւորներու տխուր յարկին տակ ... պատկերացուի, մտքերն աւելի խորապէս պիտի ազդուին, ինչպէս ա՛յնքան ցնցող յայտնութիւն մ'եղան Վահան Վրդ.ի այն խօսքերը թէ «արբշիռ» դառնալուն (գրական և հրապարակիչ բանաձեւ մը գործածելու համար) հետեւանօք, իր մէկ աչքին տեսողութիւնն և մէկ ականջին լսողութիւնը կորսնցուց, և միակողմանի այս հարուածը կ'ապառնար երկու կողմն ալ անդամալուծել, եթէ չփութար ալքոլը լքելու։ Եւ Ս. Պատրիարք Հայրն իր ամէնէն յիշատակելի գործերէն մին համարեց այս գործի զալը, զի հոգի մը չահած էր, և այս՝ քրիստոնէական մեծ առաքինութիւն մը կ'ընդունի Եկեղեցին։

Մտնենք գինետուն մը, իրիկնամուտին, երբ խանդավառութիւնը կ'ճառագայթէ ամէն դէմքի վրայ, աւերակի վրայ դողդոջող լոյսի ցոլացումով։ Պատուաւոր մարդիկ ալ երբեմն մուտք կ'գործեն հոն, ու առեւտրական հարցեր լուծելու միամիտ հաւատքով կ'հաւաքուին սեղանին չուրջը։ Իսկ բազմ հաճոյասէրներ, ջոկ մարդիկ, հանդիսաւոր մուտք կ'գործեն։ Օղին կամաց կամաց հեշտութեան ծալքեր կ'հիւսէ ուղեղներուն չուրջ, ամպի թրթռումներ կ'պարուրեն աչքերը, մինչեւ որ խառնան և չանթը կ'այծկլտի կամ ուղեղները դադրին տրամաբանելէ, այն ծալքերու պրկումին մէջ խեղդուի ճշմիմ գոյութիւնը բանականութեան, մինչեւ որ անպատասխանատու դառնան մարմնին անդամները, իրենց գործունէութեան համար։ Եւ այդ պատուաւոր մարդիկը, հետագնեաց կ'հեռանան առեւտրական խնդրէն, քանի՛ գաւաթին պտուտակութիւնը կուլ կուտան որ կ'անջատէ, կ'մղէ ամէն մտածում, ինչպէս կոհակը՝ ծովափէն կ'խլէ, կ'հեռացնէ ծփացող իրերը. այդ առեւտրական խնդիրը, բոլորովին անլուծելի, անմեկնելի վերածելու համար ամէն դուռ կ'փակեն, այս ալ՝ անգիտակից բարբառանջանքներու, ընդդիմախօսութիւններու պատճառաւ։ Վայրկեան մը կ'հմայէ զիրենք նուագը, և յափշտակութեան պահու մը՝ արծաթ, ոսկի դրամներու տարափ մը կ'ողողէ նուագածուներու յատուկ տաշտակը. քսակներ կ'պարպուին, սատկ փնտռելու մօլեգին չարժումէն գրպանին դուրս ելած սատանները բողոքի ազդակներ բարձրացնելու ճիգէն յուսաբեկ, կ'խոնարհին վզերնին։ Մարդը խանդավառուած է. դրամն սպառած է սակայն, թէեւ իր սրտնեղութիւնն արտայայտել չուզեր, բայց երբ կ'խռովի, տասր չարժառիթը կ'զգան իսկոյն վաչխառուները, որք չեն պակսիր, և արդէն կ'հետապնդեն այս ջօջը, այս պարարտ որսը, պահեն աւիթը ներկայանալուն անոր վրայ խոյանալու, փորձելու համար. պահանջքին ատենապատիկն հայթայթելու պատրաստակամութիւն կ'յայտնեն։ Ու այս անհաչեւ, անմիտ մրցումէն վերջ, ջօջ վաճառականը ոտքի կ'ելնէ, զգացած զայրոյթներէն, խռովքներէն վէրք, դէմքը չիկամառ և առեւտրական խնդիրը կ'դառնայ իսկապէս աւելութեան չարժառիթ մը, պատռեալ բան մը, որ ջօջ վաճառականին կուտ մը սեղմել կուտայ օղին մէջ։

Ցաջորդ օրը գրասենեակ կ'ներկայանայ երեկի բարի մարդիկը, և այդ ջօջը կը զարհուրի պարզապէս, միակ գիշերուան մը մէջ մսխած գումարներուն տարապայման երկար չարքերուն հանդէպ գտնելով ինքզինքը։ Բայց պատիւը, վարկն որ կանգուն կ'պահեն զինք հրապարակին վրայ, համակերպիլ կուտան իրեն։ Բայց զգացած դառնութիւնը վաղանցիկ է, զբօսավայրէն ներս երբ իր գալուստը կ'ողջունուի, երբ օղին բոյրը կ'մագնիսէ բանականութեան ուժը, ու լերկ մարմին մը կ'թողու մարդուն, ... զգացումները կ'ըթանան ու կիրքը՝ ամենասուրն երեւոյթէ մը գրգռուելով, կամ ի յուշ խորհուրդ մը՝ մէկու մը հետ ունեցած հակակրութեան, անլուր հայհոյանքներ, բիրտ լեզուագարութիւններ ծայր կուտան, որոց հանդէպ զմայլանքի քրքիջներով, գլխի խոնարհումներով կ'ձայնակցին իր չուրջ բոլորուող վաչխառուները, ափերուն մէջ դրամ կառկառելու համար առիթ գտնելու անձկութեամբ։

Այս խօլ, անկարգ ընթացքն ո՞ւր պիտի յանգի սակայն։ Ինչ որ հաւանական՝ բայց մանաւանդ բնական է՝ կ'պատահի. այնքան ջօջ այս վաճառականը, որ կարգ մը բարեմտներու քով «առատաձեռն»ի համբաւ ունի, սնանկ կ'հռչակուի վերջապէս, երեւակայելի այդ ամէնէն անհնախանձելի, տխուր պարագաներուն բերմամբ ու կ'գայթի առեւտրական իսկապէս գեղեցիկ դիրքէ մը։ Ալքոլամոլութեան ամէնէն սարսափուկ պատկերը չէ՞ ներկայացներ այս կեանքը։ Ֆիզիքական վընասները, առողջութեան խանգարումը, ուղղակի չարիքներն են ալքոլին, իսկ բարոյական կորուստները՝ մահացու հետեւութիւններն են անոնց։ Ու կ'անգիտանան այս տխուր պարագաները։ կամ կ'կեղծեն իրենց փճացած իսկութեան մխիթարու-

---

ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (28)

ԺԻՒԼ ՎԵՌՆ

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՊՍԱԿՈՒԱԾ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԷՆ

ԾՓՈՒՆ ԿՂԶԻՆ

Թ.—ՍԱՆՏՈՒԻՉ ԱՐՔԻՊԵՂԱԳՈՍԸ

—Մն, ըսաւ Բէնչինա, այլ եւս կ'պակսին միայն գաւառապետներ, փոխ—գաւառապետներ, քաղաքապետական խորհրդականներ...

—«Ես կ'ըլլամ կ'երթամ», պատասխանեց Սէպաստիէն Զորն։

Շատ պիտի սխալէր, եթէ առնէր քաջէր, առանց սքանչանալու Ովկիանոսի գլխաւոր դիրքերուն վրայ։ Այս դիրքերն հոյակապ են, թէեւ բուսականութիւնը չատ ճոխ չէ։ Ծովեզերեայ գօտին վրայ առատ են նարգիլազգիները (կոկոթիէ) և միւս արմաւենիները, հացածառերը, եռապլթակ—ըլէօ—ֆէրները, որք ձէթ կ'արտադրեն, տկկաղառները (ըէ-ըն), տոփ—ֆէօնները, և լեզուակենիները։ Հովիտներուն մէջ, որք լեռներուն ջուրերով կ'ոռոգուին, և «Ֆի-ներ» կոչուած լայնատարած խոտով զարդարուած են, բազմաթիւ թուփեր կ'ծառանան։ Անտառային գօտին, որ մինչեւ երկու հազար մեթր լայնութեամբ կ'տարածուի, տեսակ տեսակ խնկենիներով ծածկուած է։ Վաճառականութեան և արտածութեան նիւթ կազմող հողային բերքերն են բրինձ, նարգիլակ (հնդկնկոյզ) և չաքարեղէգ։ Ուստի կղզիէ կղզի բաժանման նաւերը կ'ընեն, դէպի Հոնոլուլու կեդրոնացնելու համար այն բերքերն որք ապա Ամերիկա կ'ղրկուին։

Գալով երկրին անասուններուն, մեծ պէսպիսութիւն մը չունին։ Եթէ Քանաքները (բնիկները) աւելի մսացի ցեղերուն մէջ ձուլուելու կ'միտին, կենդանային տեսակները բնաւ փոփոխութիւն կրելու չեն ձգտիր։ Իբրեւ ընտանի անասուն, կան միայն խոզ, հաւ և այծ։ Որսեր չկայ, բայց միայն քանի մը զոյգ վարազ, կան նաեւ մժղուկներ, որոնց ձեռքէն դժուարին է ազատիլ, բազմաթիւ կարիճներ և անվնաս մողէզներու այլազան տիպարներ, թռչուններ որք երբեք չեն երգեր, ի մէջ այլոց, «ըէ-ա-օ-ներ» կոչուածը, եւ փետուրներով, որք զարդարուած են ա՛յն դեղին փետուրներով որոնցմէ կազմուած էր Քամէհամէհա իշխանին համրաւոր վերարկուն, որուն պատրաստութեան աշխատած էին ինն սերունդներ։

Այս արքիպեղագոսին մէջ, մարդուս բաժինը— և մեծ է այդ բաժինը,—զայն քաղաքակրթած ըլլալն է, ըստ օրինակի Միացեալ Նահանգներուն, իր գիտնական ընկերութիւններով, պարտաւորիչ կրթութիւն ջամբող վարժարաններով, որք 1878ի Արուեստահանդէսին մէջ մրցանակ ստացան, իր ճոխ մատենադարաններով, և անգլիերէն ու տեղական լեզուով հրատարակուած թերթերով։ Մեր Բարիզցիներն ասոր վրայ չէին կրնար զարմանալ, քանի որ արքիպեղագոսին երեւելիները մեծ մասամբ Ամերիկացի են, և իրենց լեզուն ալ ընթացիկ է իրենց դրամին պէս։ Միայն թէ այս երեւելիներն իրենց ծառայութեան մէջ յօժարակամ կ'ընդունին Երկնային Կայսրութեան Չինացիներ, մինչդեռ արեւմտեան Ամերիկայի մէջ կ'ոգորին այս պատուհասին դէմ, որուն «դեղին ժանտախտ» նշանակիչ անունը կուտան։

Աւելորդ է ըսել թէ Սդէնտըրտ Այլէնտի ժամանումէն ի վեր Օահուի մայրաքաղաքին առջեւ, նաւահանգստին մակոյկները, գեղացիներով լեցուն, յաճախ անոր չըրջանն ըրին։ Այս՛ չքեղ օդով, ա՛յս հանդարտ ծովուն վրայ, չկայ բան մը այնքան հաճոյալի որքան 20 քիլոմեթր պըտոյտ մը՝ մէկ պարանաչափ հեռու Ծփուն Կղզիին երկաթապատ ծովեզերքէն, որուն վրայ մաքսային դէտերը խիստ հսկողութիւն մ'ի գործ կ'դնեն։

Այս զբօսաշրջիկներուն մէջ կարելի էր տեսնել թեթեւ նաւ մը, որ ամէն օր կ'յամառէր նաւել Ծփուն Կղզիին ջուրերուն մէջ։ Մալայեան ֆէլ մ'էր այս, երկու կայմով, քառակուսի խելքով (նաւէն ետեւի կողմը), որուն մէջ նստած էին տասնի չափ մարդիկ, ազդեցիկ դէմքով նաւապետի մը հրամանին ներքեւ։ Կառավարիչը սակայն բնաւ չկասկածեցաւ անոնց վրայ, թէպէտ այս յամառութիւնը կրնար կասկածելի երեւիլ։ Արդարեւ, այս մարդիկ՝ անդադար կ'զննէին կղզին, անոր բոլորտիք չրջագծին վրայ, մէկ նաւահանգիստէն միւսը թափառելով, անոր ծովեզերքին յօրինուածութիւնը քննելով։ Այսուհանդերձ, ենթադրելով որ չարակամ դիտաւորութիւններ ունէին, այս նաւագներն ի՞նչ կրնային փորձել տասն հազար բնակիչներու դէմ։ Ուստի բնաւ անհանգստութիւն չզգացին այս նաւուն ընթացքին դէմ, թէ՛ ցերեկ ատեն անցած դարձած պահուն և թէ՛ գիչերները ծովուն վրայ մնացած պահուն, Հոնոլուլուի ծովային վարչութենէն ալ բացատրութիւն չպահանջուեցաւ այս մասին։

Քառաձայն նուագախումբը Ցլս. 10ի առտուն իր հրաժեշտի ողջոյնը տուաւ Օահու կղզիին։ Սդէնտըրտ Այլէնտ արշալոյսին ճամբայ ելաւ, իր հզօր մեքենաներուն մղման հպատակելով։ Տեղւոյն վրայ իր ցուուկը դարձնելէ ետք, դէպի հարաւ—արեւմտեան ուղղութիւնը բռնեց, Հավայեան միւս կղզիներուն հանդէպ երթալու համար։ Այն ատեն իրեն հարկ եղաւ քանալ Թողալ այն հասարակածային հոսանքը, որ արեւելքէն արեւմուտք կ'ընթանայ,—հակառակ այն հոսանքին որ ... արքիպեղագոսին եզերքը կը քերէ դէպի հիւսիս։

Աջակողմեան ծովեզերքը դիմող իր բնակիչներուն հաճոյքին համար, Սդէնտըրտ Այլէնտ համարձակ մտաւ Մօլօքայ և Բատւայ կղզիներուն միջեւ։ Այս վերջինին վրայ, որ արքիպեղագոսին ամէնէն պզտիկ կղզիներէն մին է, կ'բարձրանայ 1800 մեթր բարձրահրաբուխ մը, Նիրհաւ, որ մրրկաւան զոլորշիներ կ'ժայթքէ։ Սաստը կ'գնտանման բուսաէ կազմուած ցից ժայռեր, ատաղձոյոջերու չարքով մը, որոնց արձագանգները մեռադական հնչաւանութեամբ մը կ'անդրադառնան, երբ ալիքներէն ուժգնապէս ծեծուին։ Գիչերը եկած է և Ծփուն Կղզին տակաւին կ'գըտնուի այս նեղ ջրանցքին մէջ, բայց հրամատար Սիմքօէի ձեռքին ներքեւ վախնալ բան չունի։ Այն ժամուն որ արեւն անհետանայ, Լանայի կղզիին լեռներուն ետին, դիտանոցին պահնորդները պիտի չկարենան նշմարել Մալայեան նաւը, որ Սդէնտըրտ Այլէնտի ետեւէն նաւահանգիստէն մեկնած էր և կ'ջանար նաւել անոր ջուրերուն մէջ։ Մնաց որ, կ'կրկնէին, ինչո՞ւ համար մտահոգութիւն զգալ այս Մալայեան նաւուն ներկայութեան համար։

Ցաջորդ օրը, երբ լոյսը նորէն ծագեցաւ, Մալայեան նաւն այլեւս ճերմակ կէտի մը պէս կ'երեւէր հիւսիսային հորիզոնին վրայ։ Այդ օրը նաւարկութիւնը չարունակուեցաւ Քալուհանի և Մաուի կղզիներուն միջեւ։ Իր տարածութեան չնորհիւ, այս վերջինը (Մաուի), իր Լահէնա մայրաքաղաքով, որ կիտորսանաւերու վերապահուած նաւահանգիստ մ'է, Սանտուիչ արքիպեղագոսին մէջ երկրորդ կարգը կ'գրաւէ։ Հօն Հալէահալա (Արեւուն Տունը) լեռն իր կատարը կ'ցցէ դէպի արեւ, երեք հազար մեթր բարձրութեամբ։

Ցաջորդ երկու օրերը, մեծ Հավայի կղզիին եզերքը քերեցին, որուն լեռները, ինչպէս ըսինք, կղզեխումբին ամէնէն բարձր լեռներն են։ Քէալաքէաքուա ծոցին մէջ է որ Քուք նաւապետը, որ բնիկներուն կողմէ նախ իբրեւ աստուած ընդունուած էր, 1779ին սպաննուեցաւ, արքիպեղագոսը գտնելէն մէկ տարի ետքը, որուն Սանտուիչ անունը տուած էր, ի պատիւ Մեծն Բրիտանիոյ հռչակաւոր նախարարին։ Կղզիին գլխաւոր քաղաքը, Հիլօ, որ արեւելեան եզերքին վրայ է, չերեւիր, բայց կ'տեսնուի Քայլուա քաղաքը, որ արեւմտեան եզերքին վրայ է։ Հավայի մեծ կղզին 57 քիլոմեթր երկայնութիւն ունի, որ գլխաւորաբար կ'ծառայէ նպարեղէններու փոխադրութեան, և քառաձայն նուագախումբը կրնար նշմարել անոր վայրաչարժերուն ալիտակ չոգին։

«Ասիկա միայն պակաս էր, գոչեց Իվէռնէս։

Ցաջորդ օրը, Խաղաղականի գօհարը մեկնեցաւ այս ջուրերէն, մինչդեռ Մալայեան նաւը Հավայիի ծայրագոյն հրուանդանը կ'դառնար, որուն վրայ կ'իյնէ Մաունա—Լոա (Մեծ լեռ)։ Այս լերան գագաթն ամպերուն մէջ կ'կորսուի չորս հազար մեթր բարձրութեամբ։

—Խաբուեցա՛նք, ըսաւ այն ատեն Բէնչինա, խաբուեցա՛նք։

—Իրաւունք ունիս, պատասխանեց Իվէռնէս, հարիւր տարի առաջ եկած ըլլալու էր, բայց այն ատեն ալ այս սքանչելի Ծփուն Կղզիին վրայ նաւարկած պիտի չըլլայինք։

—Ի՞նչ փոյթ, թիկնոց հագնող և վար դարձած օձիք դնող բնիկներ գտնել, փոխանակ փետրազարդ վայրենիներու զորս մեզ ծանուցած էր այն խաբեբայ Քէլիօդըռը, Աստուծմէ գտնէ։ Կ'ցաւիմ Նաւապետ Քուքի ժամանակին վրայ։

—Բայց եթէ այս մարդակերները Ձեր Բարձրապատուութիւնը կերած ըլլային... դիտել տուաւ Ֆրասքօլէն։

—Լա՛ւ, գոնէ սա՛ մխիթարութիւնը ունեցած պիտի ըլլայի թէ կեանքիս մէջ մէկ անգամ ես ինձ համար սիրուած պիտի ըլլայի։

Ժ.— ԱՆՑՔ ՀԱՍԱՐԱԿԱԾԷՆ

Յունիս 23էն ի վեր, արեւն ետ ետ կ'երթայ դէպի հարաւային կիսագունտ։ Ուստի անհրաժեշտ է հեռանալ ա՛յն գօտիներէն ուր ձմեռն ընդ հուպ պիտի գայ ի գործ դնել իր աւերները։ Քանի որ արեւ, իր առերեւոյթ ընթացքին մէջ, դէպի երկիրս հասարակածը կ'ուղղուի, պէտք է անոր ետեւէն անցնիլ հասարակածէն։ Անկէ անդին կ'ներկայանան հաճոյալի կլիմաներ որ հակառակ իրենց Հոկտեմբեր, Նոյեմբեր, Դեկտեմբեր, Յունուար և Փետրուար անուններուն, այդ ամիսներն ոչ նուազ ամառնային ամիսներ են։ Հավայեան արքիպեղագոսը Մարքիզեան կղզիներէն անջատող հեռաւորութիւնն իբր երեք հազար քիլոմեթր է։ Ուստի Սդէնտըրտ Այլէնտ, այս հեռաւորութիւնը կտրելու համար, իր ծայրագոյն արագութեամբ կ'ընթանայ։

Թարգմ. Բ. Մ. ՓՕԶԱՃԵԱՆ (Շար.)

ԳՈՒԿԱՅԻ ՆՈՒՅՆ

ՀԱՅԿԱԿ ՎԱՀՅՈՍ

ՀԱՅԿԱԿ ԴԱՎԻԹՅԱՆԻ

ՄՇԱԿՈՒՅԹ

բեկ Աստնի անդամ Յուսաս պէյի և Հոնը. Պարասից պաշտօնական փաստաթղթերին Հայաճեան էֆ.ի կողմէ։ Արդ, յիշեալ անձնաւորութիւններն ո՛չ թէ ուսումնասիրած են տրուած որոշումները, այլ այդ որոշումներու ֆրանսերէն թարգմանութիւնները բաղդատած են իրենց բնագրին հետ։

ԱՐԿԱԾ.—Երէկ առաւօտ, ժամ 2½ին Մախուսեքի 19 թիւ շոգենաւն երբ կղզիներէն կամուրջ կուգար, թախսըմ Գաաքքէօյի նաւամատոյցի առջևւին, որուն վրայ կ'գտնուէր սրճարան մը։ Տուփային վրայ ճեղքուածք մը բացուելով ջուրերը ներս խուժեցին, և տուփան սկսաւ ընկղմիլ։ Ասոր վրայ խուճապ յառաջ եկաւ. բոլոր մարդիկ սրճարանէն դուրս փախան. անմիջապէս պարպուեցան սրճարանն ինչպէս եւ մերձակայ խանութները։ Նաւահանգստի վերատեսչութեան Սամսոն նաւուղիղը գործարան նաւու մը հետ ալ կռծին վայրը փութալով, տուպային մէջ խուժած ջուրերը պարպուեցան։ Այս ընդհարման հետեւանօք սրճարանը բաւական վնասուեցաւ։ Մինչեւ որ նորոգութիւնք աւարտեցան, Գատըգիւղի շոգենաւերը չկրցան նաւամատոյցին մօտենալ մինչեւ ժամ 9։

ՔՐՈՆԻԿ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ՔԱՂՈՒԱԾՔ Ի ԿՈՆԴԱԿԱՅ Ս. ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՔ

Կոնդակ յանուն Ամեն. Պատրիարքին Հայոց Թուրքիոյ, որով պատուիրեցաւ տալ վերաքննել զգործ ամուսնալուծութեան Սաթենկայ Արևեան Զմիւռնացւոյ։

Շրջաբերական յանուն վիճակային կոնսիստորիայից Հայոց Ռուսաստանի, որով արտօնեցաւ առանց դիմելոյ ի Սինոդ Ս. Էջմիածնի՝ տալ զհրաման պսակաց եօթներորդ աստիճանի ազգականութեան։

Ցանուն վիճ. Կոնսիստորիային Երևանայ, որով լուծեցաւ պսակ Կանեցի Մանուկայ Աճէմեան՝ ապօրինաբար կենակցելին ընդ Ռեհանլուեցի Մարիամու Գրիգորեան, ընդ կնոջն Հայկանուշի, տալով վերջնոյս իրաւունս վերստին ամուսնութեան և զրկելով զապօրինի կենակիցսն յիրաւանց ամուսնութեան և ի չնորհաց Ս. Եկեղեցւոյ, միայն արժանի առնելով վերջին Թոշակին։

Ցանուն Առաջնորդի Հայոց Բեսարաբիոյ, որով բարձումն դատապարտութեանն ի գեներալ լէյտենանտ Նիկողայոսէ Աքիմեանց, թոյլ տուաւ վերստին մտանել ի նոր ամուսնութիւն։

Ցանուն Առաջնորդի Հայոց Վրաստանի և Իմերէթի, որով պատուիրեցաւ հոգալ ի վիճ. արդեանց զծախս երթեւեկութեան պատգամաւորութեան, որ ունի չնորհաւորել զգալուստ Տ. Փոխարքային։

Ցանուն Փոխանորդի վիճ. Հայոց Կարուց, որով բառնալով զիրաւունս չինութեան եկեղեցւոյն կաղզուանի ի Զաքարիայէ Զանփօլադեան, պատուիրեցաւ կարգել ի ժողովրդենէ զհոգաբարձուս և ձեռնել զկառուցումն եկեղեցւոյն։

Ցանուն Առաջնորդի Հայոց Ամերիկայի, որով արտօնեցաւ բացառապէս վասն Վիճակին՝ Թոյլատուութիւն պսակաց վեցերորդ աստիճանի ազգականութեան և չորրորդ և երրորդ աստիճ. խնամութեան, հանդերձ խարթութեան ի հօրէ և ի մօրէ։

Ցանուն Սինոդի Ս. Էջմիածնի, որով պատուիրեցաւ կարգադրել սատանալ միամեայ արտասահմանեան անցագիր վասն Գրիգոր եպիսկոպոսի Գասանկերեան։

Ցանուն Սինոդի Ս. Էջմիածնի, ընդ որում յղելով զպատճէն գրութեան Տ. Նախարարի Ներքին Գործոց, որ վասն փոխելոյ զօրէնս 1891 ամի վերաբերեալ աքսորման հոգ հոգեւորականաց, պատուիրեցաւ ծանուցանել զայսմանէ Առաջնորդաց Հայոց Ռուսաստանի և ի ձեռն նոցին համօրէն հոգեւոր պաշտօնէից։

Ցանուն Փոխանորդի վիճ. Ալէքսանդրապոլսոյ, որով լուծեցաւ պսակն Սէյրանայ Մանուկեան ընդ անյայտացեալ առն Աղաջանայ Համբարեան Լիչ գիւղացւոյ, տալով կնոջն իրաւունս մտանելոյ ի նոր ամուսնութիւն։

Ցանուն Սինոդի Ս. Էջմիածնի, որով պատուիրեցաւ լուծանել զպսակ Կոստանդնի Օրբէլեան ընդ կնոջն և արտօնել երկոցունցն մտանել ի նոր ամուսնութիւն։

Ցանուն գործակալի չրջանին Վաղարշապատայ, որով լուծեցաւ պսակ Մարիամու Վարդանեան ընդ խելագար առն Ցակովբայ Վարդանեան, արտօնելով կնոջն ամուսնանալ ընդ այլում։

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆՔ

Ցանուն Բագրատայ Հայկազունոյ վասն նուիրաբերելոյ զնկար Տ. Տ. Խրիմ և Ներսէս Հայրապետաց ի պահել ի թանգարանի Մ. Աթոռոյ։

Ցանուն Բարսեղ էֆ. Իսթանպոլլեան Կ. Պոլսեցւոյ, վասն նուիրաբերեալ 10 օսմանեան լիրայի։

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը նկատի առնելով գաւառական Առաջնորդութեանց պահանջները, որք պարտաւորեալ են իրենց վիճակին գլխաւոր տեղերուն մէջ իրենց ներկայացուցիչներ կարգել, թէ՛ իրենց անուամբ առաջնորդական գործեր կարգադրելու և գլխաւորաբար ամուսնութեանց հրամանները տալու, և թէ՛ առաջնորդական իրաւունքները գանձելու, և վերահասու լինելով՝ որ երբեմն այս կրկին գործերն ալ միանգամայն աշխարհական անձերու կ'յանձնուին, հարկ կ'սեպէ յուշ առնել Գեր. Առաջնորդաց և Հոգեւորն Տեղապահաց և Արժ. Փոխանորդաց, որ ինչպէս գաւառական կեդրոններու մէջ առաջնորդական պաշտօնը չի կրնար յանձնուիլ աշխարհական անձանց, նոյնպէս վիճակներու թեմերուն մէջ պաշտած չէ՛ որ աշխարհական անձերու յանձնուին ա՛յնպիսի պաշտօններ, որք առաջնորդական բնութիւն ունին և եկեղեցական ձեռնհասութիւն կ'պահանջեն և հոգեւոր պարագային կ'ենթարկուին երբեմն նաև աշխարհականաց եկեղեցականներու վրայ՝ նոյն իսկ եկեղեցական շրջանակի մէջ՝ իրենանութիւն բանեցնելու և միջամտութիւն ընելու անտեղութիւնը։

Ուստի, Գեր. Կեդր. Վարչութեան որոշմամբ կ'փութանք յանձնարարել բոլոր գաւառական առաջնորդութեանց զլուխը գտնուող Գեր. Առաջնորդաց, Հոգեւորն Տեղապահաց և Արժ. Փոխանորդաց, որ իրենց կողմէ զանազան թեմերու մէջ ներկայացուցիչները կամ փոխանորդները եկեղեցական անձերէ նշանակեն, և անոնց յանձնեն ամուսնութեանց, խորհրդոց և այլ հոգեւոր գործողութեանց վրայ իշխանութիւն բանեցնելը։ Ինչ որ առաջնորդական իրաւունքներու կ'պատկանի, հնար է ի հարկին եկեղեցական գործերէն զատել անոնց հոգածութիւնը, և աշխարհական անձերու յանձնել գանձման հսկողութիւնը։

Մնամք աղօթարար
ՊԱՏՐԻԱՐՔ Կ. ՊՈԼՍՈՅ
ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ
30 Յունիս 1905
Պատրիարքարան Հայոց

Վարդավառի Տօնին առթիւ Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ առաւօտ հանդիսաւոր պատարագ մատոյց ու քարոզեց Սկիւտար, Ս. Կարապետ եկեղեցիին մէջ։ Շաբաթ երեկոյ Սկիւտար անցաւ. նաւամատոյցէն ընդունեցին զինք Տ. Ներսէս Վրդ. Դանիէլեան, Թաղ. Խորհրդոյ անդամներ և Տօքթ. Արշակ էֆ. Սուրէնեան։ Ն. Սրբազնութիւնը Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ դրան առջև զիմաւորեցաւ Ճեմարան վարժարանի սաներուն «բարիգալստեան» երգերովը։ Եկեղեցական արարողութեանց նախագահելէ վերջ պահ մը հանգստացաւ Խորհրդարանը, ուր թաղային գործոց վրայ խօսակցելով, գոհունակութիւն յայտնեց երեք թաղերու միացման առթիւ։ Ն. Սրբազնութիւնը գիշերեց Սուրէնեան հարազատաց բնակարանը։ Երէկ առաւօտ, ի ներկայութեան ուխտաւորներու և երկսեռ հոծ բազմութեան պատարագեց. եկեղեցին համակ լուսազարդուած էր. երգեցողութիւնները ներդաշնակօրէն կատարուեցան, մասնակցութեամբ ուրիշ թաղերէ ալ եկած դպիրներու։ Ն. Սրբազնութեան կ'սպասաւորէին Տ. Ներսէս և Եզրաս Վրդ.ները ու քահանաներ։ Ն. Սրբազնութիւնը բնաբան առնելով հետևեալ խօսքը «Դա՛ է որդի իմ սիրելի ընդ որ հաճեցայ, Դմա՛ լուարուք» բացատրեց երկնքէն եկած այս ձայնին նշանակութիւնը թէ Քրիստոսի ո՛վ ըլլալը և Անոր կատարած գործքերուն Աստուածային կամաց համաձայն ըլլալը կ'յայտնէ և կ'յորդորէ հետեւիլ անոր պատուէրներուն։ Ըսաւ թէ մարդիկ արտաքին երեւոյթէն կ'դատեն իրողութեան մը հանգամանքը, որքան հանդիսաւոր ու շլացուցիչ ըլլայ անիկա՝ այնչափ խորապէս կ'ազդէ։ Ցիսուսի գործած հրաշքներուն համար թէեւ ժողովրդեան մէկ մասն և առաքեալներն հաւատ գոյացուցին իր Աստուածային յայտնութեան համար, բայց նոյն իսկ Պետրոս կը թերահաւատէր երբեմն, և ժողովրդեան մեծագոյն մասը կ'տարակուսէր արդէն. այդ վարանումները կ'փարատին երբ Թափոր լերան վրայ կ'յայտնուի Աստուածային փայլչութեամբ։ Ն. Սրբազնութիւնն այս առթիւ ծանուցաւ թէ արտաքին երեւոյթներուն պէտք չէ նայիլ այլ ներքինը քննտռելու է։ Մարդ պէտք չէ պարի սուլ իր քմահաճոյքներուն, բաղձանաց համար, բոլորովին անձնապաշտ ըլլալով, ինքզինքն անջատելով համայնքէն որուն մաս կ'կազմէ. պէտք է զոհէ, հրաժարի սանձուցմէ. հանրութեան բարւոյն, օգտին համար իր բաժինը բերէ. հոն պիտի գտնէ հոգեկան ճշմարիտ վայելքը։ Ն. Սրբազնութիւնն յորդորներով ու մաղթանքներով վերջացուց իր քարոզը։ Յաւարտ պատարագի, Ն. Սրբազնութիւնն հանդիսաւոր թափորով առաջնորդուեցաւ Թաղ. Խորհրդարան, որուն դրան առջեւ բարեմաղթութիւններ կատարեց ՎՆՀ. ԿԱՅՍԵՐ արեւշատութեան համար, ներկաներուն սրտաբուխ «ամէն»ներուն մէջ։ Թաղ. Խորհրդարանին մէջ խօսակցութիւնները դարձան երեք թաղերու կրթական միացման խնդրոյն վրայ, Ս. Պատրիարքը գոհունակութիւն յայտնեց և յիշեց թէ 1878ին երբ Սկիւտար այցելած էր, աշխատ էր սոյն միացման կարեւորութիւնը։ Ն. Սրբազնութիւն պատրաստակամութիւն յայտնեց ասկէ վերջ ալ օգնելու Ցանձնաժողովին ջանքերուն։ Թէլեան էֆ. չնորհակալութիւն յայտնեց որ Ն. Սրբազնութիւնը թելադրած էր այս միացումը, վարժարաններուն և եկեղեցիներուն պայծառացման և ելմտական մատակարարութեան կանոնաւորութեան համար, ու դրուատեց Ն. Սրբազնութեան կրթասիրական զգացումները. յետոյ չնորհակալութիւն յայտնուեցաւ ներկաներուն կողմէ Թէլեան էֆ.ի որ Ցանձնաժողովին ատենապետութիւնը վարելով կարեւոր օժանդակութիւն մը բերած էր։ Ն. Սրբազնութիւնն ապա առաջնորդուեցաւ Սուրէնեան հարազատաց բնակարանը ուր նախագահեց ճոխ հացկերոյթի մը, իր շուրջն ունենալով Վեհապետեան Սրբազանը, վարդապետներ, Թաղական Խորհրդոյ անդամներ, Սուրէնեան ընտանիքի անդամները, Թէլեան և Քիւրքճեան էֆ.ները։ Ուխտագնացութեան վայրերու վրայ խօսակցութիւն մը ունեցաւ, եւ Ս. Պատրիարք Հայրն ըսաւ թէ Գարակէօմրիւկի եկեղեցիին չինութեան խնդիրն առկախ կ'մնայ, թէեւ 700 ոսկին ստացուած է ապահովագրական ընկերութենէն։

Ցետոյ Դպրեվանքին դերին վրայ խօսեցաւ Ն. Սրբազնութիւնը, յայտնելով թէ Դպրեվանքին նպատակն է աբեղայ, քահանայ և վարժապետ պատրաստել. այս առթիւ ծանուցաւ թէ քահանաներու մեծագոյն մասն հիմնական դաստիարակութիւն մը ստացած չէ, պատրաստուած չէ ասպարէզին, այլ շատեր շուկայէն եկած և կամ դիպուածաւ քահանայութեան կոչուած են, հետեւաբար իրենց չահախնդրական մոլութիւնները կ'չարունակեն, և պատճառ կ'ըլլան քահանայութեան վարկին անկման. մինչդեռ, ըսաւ, Արմաշի մէջ իրենց ուսումն ստացած չորս քահանաներ այսօր լաւ դիրք կ'գրաւեն։ Ն. Սրբազնութիւնն յետոյ խօսեցաւ Հայ Եկեղեցւոյ նուիրապետութեան վրայ, բացատրեց Եկեղեցւոյ իշխանութեանց բաժանումները։ Տ. Մկրտիչ եպիսկ. ալ սրամտօրէն կ'մասնակցէր այս խօսակցութեան։ Բարթող էֆէնտի Թէլեան Եէնի մահալլէի թաղեցւոց կողմէ չնորհակալութիւն յայտնեց Թումիկ էֆ. Սուրէնեանի ջանքերուն համար՝ երեք թաղերու կրթ. և եկեղեց. միացման խնդրոյն առթիւ, որուն յաջողութեան մէջ կարեւոր մասնակցութիւն մ'ունի, ըսաւ։ Հուսկ ուրեմն Ս. Պատրիարք Հայրն օրհնեց Սուրէնեան գերդաստանը, որուն ընծայած հիւրասիրութեան համար չնորհակալութիւն յայտնեց, նաեւ չնորհակալութեամբ յիշեց Թաղ. Խորհրդոյ և թաղեցիներու համակիր ընդունելութիւնը։ — Ս. Պատրիարք Հայրը դրամական նուիրատուութիւններ ըրաւ Աղքատախնամին ու վարժարանին։ Թումիկ էֆ. Սուրէնեան 500 ղշ.ի անձնական ծախքով նորոգել տուած էր եկեղեցւոյ առեանի ջահը։

Տ. Ցարութիւն Ս. Պատրիարքին հեռագիր մ'ուղղած է նաև Տ. Արիստակէս Վ. Խաչատուրեանի, ծանուցանելով իրեն որ Երուսաղէմի Պատր. Փոխանորդութեան վերաբերեալ գործերը ստանձնելով սկսի վարել, մինչև որ գրաւոր հարկ եղած հրահանգը տրուի իրեն։ Տ. Գէորգ եպսկ. ալ գրաւոր հրահանգի կ'սպասէ, իր պաշտօնը փոխանցելու համար Տ. Արիստակէս Վրդ.ի։

—Ս. Էջմիածնէն կ'ծանուցուի թէ աքսորավայրէն դարձած Տ. Կորիւն Վրդ. Գանձակի առաջնորդ նշանակուած է «յաջորդ» տիտղոսով։

—Շաբաթ օր տեղի ունեցան Ս. Խաչ վարժարանի լրացուցիչ Դասընթացքի Բ. տարւոյ աշակերտուհիներու բնագիտութեան, աշխարհագրութեան և պատմութեան քննութիւնները, զորս վարեցին Տիրան էֆ. Չրաքեան և Տ. Տաճատ քհյ. Փափազեան։ Ներկայ էին Վեհապետեան Սրբազան, Ներսէս Վ. Դանիէլեան, Տ. Վահրամ քհյ. Ցակոբեան, Բարսեղ էֆ. Աւետիսեան, Պետրոս էֆ. Կարապետեան, Նշան էֆ. Դուկասեան, Մաքսուտ էֆ. Նաւլեան, Տօքթ. Թաւիճեան էֆ., Մինըան էֆ. Սուճեան, Տիկին Գ. Գավաֆեան, Տիկին Չրաքեան են.։ Աշակերտուհիներու բնագիտութեան մէջ ցոյց տուած յառաջդիմութիւնը գոհութիւն պատճառեց ներկաներուն՝ որք չնորհաւորեցին տեսուչը՝ Գարեգին էֆ. Գավաֆեան և ուսուցիչը, որք այսքան գեղեցիկ արդիւնք մը ձեռք բերած էին։ Աշխարհագրութեան և պատմութեան քննութիւնք եւս ոչ նուազ յաջողութեամբ անցան։

— Ազգ. Կեդրոնական վարժարանի Խնամակալութիւնը կ'ծանուցանէ թէ յառաջիկայ հինգշաբթի, 28 Յուլիս, ժամ 3ին (Ք. Թ.) այս տարուան շրջանաւարտներուն վկայականաց բաշխման հանդէսը պիտի կատարուի ընդ նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր։ Նոյն օրը, հանդէսէն առաջ, Ս. եկեղեցւոյն քարոզիչ Տ. Բարգէն Ծ. Վ. Կիւլէսէրեան Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ և հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի վարժարանին հանգուցեալ բարերարաց յիշատակին համար։ Կեդր. վարժարանի աշակերտք կը հրաւիրուին ամբողջութեամբ ներկայ գտնուիլ Ս. Պատարագին։ Ս. Պատարագը պիտի սկսի առաւօտեան ժամը 12½ին (Ք. Թ.)։

Ի դիմաց Խնամակալութեան
Վ. Ասատուրեան Ատենապետ

Ղալաթիա, Յլս. 22.

Հայ—Հռոմէական հասարակութիւն.— Պապին կողմէ Պօլսոյ աթոռանը նուիրուած ըլլալով Տ. Պօղոս Կ.—Պատրիարք Սրբազանին, երէկ հանդիսաւոր պատարագ մատոյց Բերայի Սէնդ Էսբրի եկեղեցիին մէջ Պապական նուիրակ Մօնս. Թաչչի Բօլչէլլի։ Սոյն արարողութեան ներկայ էին Տ. Պօղոս Կ. Պատրիարքը, Հաճեան Ա. Եպսկ., Գազըրեան և Պաքչեան Գերապայծառները, վարդապետներ ու լատին եկեղեցականներ։ Յաւարտ պատարագի եկեղեցւոյն ջահերն ու մոմերը վառուեցան և կարդացուեցաւ Պօլսոյ կրելու յատուկ լատիներէն կոնդակն և ապա Պապական նուիրակին.—Պատրիարք Սրբազանի վրդն անցուց սպիտակ գօտին, որուն վրայ խաչեր զետեղուած էին։ Տ. Պօղոս Սրբազան ժողովրդեան դառնալով օրհնեց և «Պապականով» վերջացուց հանդէսը։ Եկեղեցւոյ հիւրասրահին մէջ, նաեւ Կ. Պատրիարքարանի մէջ Ն. Սրբազնութիւնն ընդունեց եկեղեցական ու աշխարհականներու չնորհաւորութիւնները։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, Օգոստ. 6.— Թօքիոյէ կը հեռագրուի թէ Սախալինի մէջ այլ եւս ռուս չէ մնացած անաւ. ճարոնական դրօշ կ'ծածանի կղզիին ամէն կողմը։ Ճարոնցիք գրաւեցին երկու թնդանօթ և բազմաթիւ հրացաններ, զորս Ռուսք պահած էին Բարսաքովսքի մօտ։ —Մանչուրիոյ մէջ, բանակներու ձախ կողին վրայ կռիւներ սկսան։ Խազախագունդ մը յարձակեցաւ ճարոնական չոկատի մը վրայ, բայց կէս ժամուան բուռն կռիւէ մը վերջ ետ քաշուեցաւ։ Կեդրոնի և աջ կողին վրայ ո և է փոփոխութիւն յառաջ չէ եկած։ —Ճարոնցիք բազմաթիւ զօրք ցամաք հանեցին Ամուրի գետաբերանին մօտ։ Այս զօրքեր սկսան արագաբար յառաջ խաղալ դէպ հարաւ։ Եթէ Ճարոնցիք այս կերպով չարունակեն իրենց գործողութիւնները, Խապարովսքա թերակղզին ետ շուտով իրենց ձեռքը պիտի անցնի. Թօքիոյի քաղաքական շրջանակներուն մէջ կ'ըսուի որ եթէ Խապարովսքա ալ գրաւուի, Ճարոնցիք իրենց բոլոր ուժը պիտի թափեն Վլատիվոստոքի վրայ։ Ճարոնցիք այնպէս կ'կարծեն թէ անգամ մը որ իրենց ձեռքն անցնի Խապարովսքա թերակղզին, շատ պիտի դիւրանայ Վլատիվոստոքի գրաւումը։ —Թօքիոյէ կ'հեռագրուի թէ բազմաթիւ ճարոնական օգնական զօրքեր հասան Դումէնի գետին մօտ գտնուող բանակը։ Մօտերս մեծ կռիւ մը կ'սպասուի Դումէնի կողմէ։ — Շանկայէ հեռագիր մը եկաւ թէ Վլատիվոստոք ծովու և ցամաքի կողմէ պաշարուեր է։

ԲԱՐԻԶ, 6.— Շանկայէ կ'հեռագրուի Մոընինկ Լիտըրի.—Ճարոնցիք ստուարաթիւ ուժեր ցամաք հանեցին Ամուրի գետաբերանին մօտ, և սկսան Վլատիվոստոքի պաշարման։ Խազախագունդեր յարձակում գործեցին ցամաք ելլող զօրաց վրայ, բայց ծանր կորուստներով ետ նահանջեցին։ Այսու հանդերձ, Ճարոնցիք Ամուրի գետաբերնին աջ եզերքին վրայ միայն յաջողած են զօրք ցամաք հանել։ Ճէօնինկ Թելէկրաֆի Թօքիոյի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ ճարոնական լրագիրներն հետեւեալ լուրերն հրատարակած են Մանչուրեան ռազմադաշտին վրայ կատարուած զինուորական գործողութեանց մասին. —Մարեչալ Օեամա եա կեցաւ Ռուսներն հալածելու գաղափարէն, և հիմա կը ջանայ Վլատիվոստոքի հետ անոնց հաղորդակցութիւնը կտրելու։ Ճարոնական լրագիրները կ'հրատարակեն Մարեչալ Օեամայի մէկ տեղեկագիրը, ուր ըսուած է թէ Լիթօեանկ—Մուգտէն, Լիթօեանկ—Եօսու երկաթուղեաց օժանդակ գիծերուն չինութիւնն աւարտած է, և ճարոնական բոլոր դիրքերն ալ անառիկ ըլլալու աստիճան ամրացած են։ Ամէն պատրաստութիւն տեսնուած է Վլատիվոստոքի հաղորդակցութիւնները կտրելու համար։

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 6.- Սպարապետ Լինիէվիչ կ'տեղեկագրէ Զարին թէ բանակներու ընդհ. կացութեան մէջ փոփոխութիւն յառաջ եկած չէ. յառաջապահի մանր մունր կռիւներ միայն տեղի կ'ունենան, և Ռուսք ետ կ'քաշուին թնամի ստուարաթիւ ուժերու առջեւ։

ԼՈՆՏՈՆ, 6.— Ուաշինկթընէ կ'հեռագրուի Էքօյ Մանի Թելէկրաֆի թէ Ճարոնցի եւ ռուս պատուիրակները Շաբաթ օր Օստըրպէյ մեկնեցան։ Ճարոնցիք նստեցան Թոքիօ յածանաւը, իսկ ռուս պատուիրակները՝ Զօլժեվ յածանաւը։ Նախագահ Րուզվէլդ իրարու ներկայացուց Ճարոնցի և Ռուս պատուիրակները։ Այս առթիւ նախաճաշ տրուեցաւ Մէյֆլաուըր նաւուն մէջ։ Նախագահը բաժակ պարպեց Ռուսիոյ և Ճարոնի բարգաւաճման համար, և մաղթեց որ չուտով տեւական և արդար խաղաղութիւն մը հաստատուի երկու պետութեանց միջեւ։ Հաշտութեան ժողովը պիտի գումարուի Ուաշինկթընի մէջ։ Ճարոնցի պատուիրակներն երբ Բօրդսմըթ գացին, նստած էին Տէլֆին մարտանաւը, իսկ Ռուսք Մէյֆլաուըր նաւը։ Այնպէս կ'կարծուի որ Գր. օր (վաղը) պիտի գումարուի հաշտութեան ժողովը, և պատուիրակներն իրարու պիտի հաղորդեն իրենց ձեռքը գտնուած բանագնացի վկայագիրները։

“Կ. ՊՈԼՍՈՅ,, ԵՒ “ՖՈՒՌՆԻԷԻ,,

ՎԻԵՆՆԱ, Օգոստ. 7.— Երէկ առաւօտ Օյսդըրպէյ հասան Ճարոնցի պատուիրակները, և անմիջապէս գացին Մէյֆլաուըր, որ թնդանօթի 19 ողջոյն տուաւ։ Արտաքին գործոց խորհրդական Մր. Բիրս Մր. Րուզվէլդի ներկայացուց Ճարոնցի պատուիրակները։ Նախագահը չատ սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրաւ անոնց։ Բիչ մը ետքն հասան ռուս պատուիրակները, որք նմանապէս ողջունուեցան թնդանօթի 19 հարուածով, և նոյն կերպով ընդունուեցան։ Մր. Րուզվէլդ իրարու ներկայացուց Ճարոնցի և ռուս պատուիրակները, և զանանք հրաւիրեց սեղան, որուն վրայ Մր. Րուզվէլդ բաժակ պարպեց ռուս Կայսեր և Միքատոյին կենաց, և անոնց երկիրներուն բարգաւաճման համար։ Նախագահին բաժակաճառը մեծ լռութեամբ և յանկարծ ունկնդրուեցաւ։ Նախագահը չյիշեց իր փափաքը խաղաղութեան համար։ Մր. Րուզվէլդ բաժակաճառն արտասանելէ վերջ մեկնեցաւ Մէյֆլաուըրէ, և պատուիրակները գացին Բորդսմըթ։

ԹՕՔԻՕ, 6.—Մանչուրիոյ մէջ ճարոնական բանակին դիրքն հետեւեալն է. — Զօր. Նոկիի բանակը Զօր. Թամուրայի հեծելազօրաց հետ կ'կազմէ ձախ կողը, Զօր. Օքուի, Զօր. Նօզուի բանակներն և Մարեչալ Օեամայի հրամանին ներքև գտնուող հեծելազօրաց բանակը կ'կազմեն կեդրոնը, իսկ Զօր. Քուրօքիի բանակը կ'կազմէ աջ թեւը։ Ծայրագոյն աջ թեւին վրայ կ'գտնուի Զօր. Քավամուրայի բանակը։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

(ԼՈՒՐԵՐ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԹՂԹԱԲԵՐՈՎ. ՕԳՈՍՏՈՍ 5.)

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

Մ. Վիդդէի յայտարարութիւնը գոհունութիւն յառաջ բերաւ Ճարոնի դիւանագիտական չրջանակի մէջ։ Ճարոնի Բ. պատուիրակ Մ. Սադօ յայտարարեց թէ Մ. Վիդդէ չըսաւ այնպիսի բան մը ուրկէ հասկցուէր թէ իր պաշտօնին իրաւասութիւնը սահմանափակ է։ Հետեւապէս իրաւասութեան խնդիրն արգելք մը չպիտի ըլլայ հաշտութեան առաջնորդող բանակցութեանց սկսելուն։ Բայց պատերազմական տուգանքի խնդիրը մեծ դժուարութիւններ պիտի յարուցանէ հաշտութեան ժամ առաջ կնքուելուն դէմ։ Մ. Սադօ ըսաւ թէ Ճարոնի պատերազմական ծախքն օրական երկու միլիոն եէն հաշուելով, ընդամէնը կ'ընէ 500 միլիոն տոլար. գումար մը զոր Ռուսիա չի կրնար դիւրաւ վճարել։ Բայց որովհետև Ճարոնցի դիւանագէտը դիտել տուաւ թէ յաղթողը սովորապէս իր ծախսած գումարէն աւելի մեծ գումար մը պահանջելու իրաւունք ունի, կ'երեւայ թէ այս կէտը քար դայթակղութիւն պիտի ըլլայ։ Ռուս պատերազմասէր կուսակցութիւնն որ այժմ վերստին մեծ գործունէութիւն ցոյց կուտայ Բեդերսպուրկի մէջ, փաստաբանելով թէ Ռուսիա պարտուած բայց կատարելապէս յաղթուած չի համարուիր, պատերազմի տուգանք վճարուելուն դէմ կ'խօսի, ըսելով թէ երբ այն Ճարոնի վճարուելիք գումարով կարելի է չարունակել պատերազմը՝ մինչեւ որ կարելի ըլլայ փառաւոր յաղթանակ մը ձեռք բերել։ Բայց այս փաստաբանութեան, ինչպէս նաև Վլատիվոստոքն անձնատրութեան սախպելու և բուն ռուսական ծովեզերքները գրաւելու համար Ճարոնցւոց ռազմային գործողութեանց նպատակն է փոխադարձաբար ճնչում բանեցնելով, զիջողութեանց արամադիր ընել մէկզմէկ։ Ճշմարիտ է որ երկու թշնամիներն ալ պատճառներ ունին պատերազմէն տաղտկանալու և խաղաղութիւնը վերահաստատուած տեսնելու։ Հաշտութեան դաշնագրին գրեթէ անմիջապէս հետեւող ռուսական գործունէութիւնը պիտի փոխարինէ Ճարոնի մեծ տուգանքէ մը հրաժարումը, և Ռուսիոյ ալ միլիոնաւոր թուով ընելիք մէկ վճարումը։

(Neue Freie Presse, Օգս. 4, Ուր.)

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐՆ ԱՌ Մ. ՎԻԴԴԷ

ԲԱՐԻԶ, Օգոստոս 2.— Թան Բեդերսպուրկի թղթակիցն կ'հեռագրէ թէ Լամսդորֆ կոմսէն ներշնչուած Ռուսս թերթին գրածին նայելով Նիքոլա Կայսրը Մ. Վիդդէի նոր հրահանգներ հաղորդեց ճարոնական պայմաններուն ընդունելութեան մասին։ Մ. Վիդդէ հրահանգ ընդունած է անմիջապէս խզել բանակցութիւններն եթէ Ճարոն անընդունելի համարուած պայման մը առաջարկէ։

ՄՐ. ՌՈՒԶՎԵԼԴԻ ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆ ՄԷԿ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, Օգոստ. 4.—Հաշտութեան բանակցութեանց առթիւ պաշտօնական ձեւակերպութեանց խնդիրը բաւական կ'զբաղեցնէ Միացեալ Նահանգաց կառավարութիւնը։ Խնդիր եղաւ թէ Մէյֆլաուըր նաւին մէջ ճաշի առեն Մ. Վիդդէ թէ Բարոն Քօմուրա պիտի նստի Նախագահ Րուզվէլդի աջ կողմը։ Մր. Րուզվէլդ որոշեց որ պիւֆէի մ'առջեւ ոտքի վրայ կեցած նախաճաշեն։

Մ. ՎԻԴԴԷԻ ԵՂԱԾ ՅԱՐԳԱՆՔԸ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ

ԼՈՆՏՈՆ, Օգոստոս 4.— Մ. Վիդդէ քիչ մ'առեն հանգստանալէ ետք Ս. Րէճիս օթէլին մէջ, ուր վերջերս օթեւանած էր Ճարոնցի Պաշտօն Իշխանը, երեկ առաւօտ շատ ուրախ երեւցաւ։ Ուզեց օթօմօպիլով պտոյտ մ'ընել Նիւ Եորքի մէջ, Ռուս դեսպանատան մէկ քարտուղարին հետ։ Կեդրոնական դարաստանին մէջէն անցնելով, գնաց արեւելեան թաղն ուր կ'բնակին ռուսերը։ Ժողովուրդն ամենուրեք վայրկենապէս հաւաքուելով խմնդավառ յարգանք մ'ըրաւ իրեն։ Շատեր օթօմօպիլին վրայ վազեցին Մ. Վիդդէի ձեռքը սեղմելու համար, ամէնուն ալ կը պատասխանէր, խոնարհելով և ձեռքերը նիս թօթուելով։ Մ. Վիդդէ այս սրտագին ընդունելութիւնն իր գովելի յատկութեանց կ'պարտի։

Մ. Վիդդէ Նիւ Եորքի սակարանն ալ այցելեց, ուր մեծ պահուն տեղւոյն միջնորդներն ճանչնալով զինքը, դադրեցուցին իրենց գործերը և «կեցցէ՜» աղաղակներով ողջունեցին Ռուս դիւանագէտը։ Ամերիկեան Մամուլն երկնուղղէ աւելի ջերմ դրուատիքներ կ'ձօնէ Մ. Վիդդէի պաշտօնին. Մ. Վիդդէի ընկերներէն մին ըսաւ. «Եթէ ճարոնցի պատուիրակներն իրենց պայմանները սեղանին վրայ դնելով անոնց անփոփոխ ընդունելութիւնը պահանջեն, ամէն յոյս ի դերև պիտի ելնէ։ Իսկ եթէ իբրև խոհական անձինք վիճաբանութեան դռներ գոցեն, պիտի համաձայնինք։»

ՃԱՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ Մ. ՎԻԴԴԷԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

ԹՕՔԻՕ, Օգս. 4.—Մ. Վիդդէի վերջին յայտարարութիւնը մեծ յուզում յառաջ բերաւ Ճարոնի մէջ։ Ճարոնական մամուլը կ'տարակուսի թէ քաղաքական այժմու կացութեան մէջ խելացութիւն է այսպիսի յայտարարութիւն մ'ընել։ Բօսաֆի Աղահի եւ ուրիշ թերթեր կ'գրեն թէ քանի որ Մ. Վիդդէի տրուած արտօնութիւնը գոհացուցիչ չէ կամ թէ պայմաններն անընդունելի են, Ճարոնի ուրիշ ընելիք չի մնար բայց եթէ չարունակել զինուորական գործողութիւնները։ Բօսաֆի չի կարծեր որ ռուսերը գործն մինչեւ այնչափ հեռուն տանին որ Մ. Նահանգաց Նախագահն վշտանայ։ Այս թերթ չատ խիստ կ'գտնէ Մ. Վիդդէի լեզուն ու շեշտը։ Մէկ կողմէն անոր յաւակնոտ և միւս կողմէն խոնարհամիտ խօսքերը զարմանալի հակասութիւն մը կ'կազմեն պարտուած թշնամւոյ մը բերնին մէջ։ Մ. Վիդդէ այնպէս մը կ'խօսի, որպէս թէ յաղթական կողմը Ռուսիա ըլլար։ Կ'երեւի թէ Մ. Վիդդէ ինքն ալ կ'գտնուի այն անհիմն ցուցումներուն ազդեցութեան տակ, որպէս թէ Ճարոն ինքզինքն սպառած կը զգայ կամ թէ Լինեէվիչ ի վիճակի է յաղթանակել կամ թէ կ'յուսայ որ օտար մէրութիւն մը միջամտէ։ Ճարոն բացարձակապէս պատրաստ է չարունակել պատերազմն ընդ երկար, եւ ցուցնել աշխարհի թէ անսպառ են իր դրամի աղբիւրները։

ՃԱՐՈՆԻ ՆՊԱՏԱԿԸ ՄԱՆՉՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, Օգոստոս 4.— Նիւ Եօրք Թայմզ կ'գրէ թէ Ճարոն հաստատապէս մտադրած է չթողուլ Մանչուրիան։ Այս ենթադրութեան առիթ տուող պատճառներն են Սէուլէ մինչև Ֆուզան երկարող երկաթուղին Մանչուրիոյ մէջէն 150 մղոն եւս երկարելով Չինու արեւելեան երկաթուղւոյն կցելու համար եղած չատ ստափոյթ պատրաստութիւնները, և 350 պողպատէ կամուրջ, 150 լօքօմօթիվ և 2000 երկաթէ վակօն Ամերիկայի յանձնարարուիլը։ Այս յանձնարարութիւնք ցամաքի ճամբով պիտի յանձնուին, թէպէտ այս կերպ յանձնուելուն մէջ ժամանակի խնայողութիւնը հազիւ իբր երեք շաբաթ կրնայ ըլլալ։

(Neue Freie Presse, Օգս. 5, Շբ.)

ԲԱՄԲԱԿԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Մր. Րուզվէլդ ցաւօք տեղեկացեր է որ Երկրագործական Նախարարութեան պաշտօնեայք ոմանք զեղծում ըրած են և բամբակի ջոջ չահավէտներուն գործիք եղած են։ Զեղծանողները պաշտօնանկութեամբ պատժելէն զատ, հրամայած է հիմնովին վերանորոգել յիչեալ ճիւղը, բամբակի յատուկ գրասենեակ մը բանալով նոյն Պաշտօնատան մէջ, որ վստահելի տեղեկութեանց աղբիւր մ'ըլլայ։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Նոր Քոլէքթիւ Օսմ. Քօնսոլիտէ.

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	97 32
Ամէնէն բարձր գին	»	97 33
Ամէնէն վար գին	»	97 31
Րումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	131 37½
Ամէնէն բարձր գին	»	131 50
Ամէնէն վար գին	»	131 25
Թրամվայ	»	82 —

ԲԱՑՈՒՄ, 25 Յուլիս

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	97 39
» » ժամ կին		98 01
Րումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	131 50
» » ժամ կին		131 50
Ռէժի բաժնեթուղթ	»	18 09
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնսիէ Ա.	Ֆր.	309 50
» » » Բ.	»	269 25
Բանք Կ. Պօլսոյ	»	513 —
Անատոլուի երկթ. գրաւ.	»	527 —
» » բաժնթ.	Ա. Ո.	17 —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	»	4 05
Թրամվէյ բաժնեթուղթ	Ղր.	760 —
» Ժուիսանս	»	277 —
» պարտաթուղթ	Ֆր.	488 —
Ծէյթունէ Զուրի Ընկ.	»	245 —
Գալիս Քարածուխի	»	710 —
Ղանք աք Սալոնիք	»	188 —
Թրամվայ	»	81 —
Գորասու		124 —
Բանք Իզմիրի	»	580 —
Հելլենական 5% 1881	»	276 —
Բաժնեթուղթ Լոտերիա	»	54 50

ՊՐԻՄԱՆՑ

Օսմ. Միաց. 1 օրուան Օ. Ո.	1.50	1.20
» » 8 » »	3.75	—
Րումէլիի Երկթղ. Ֆր.	1.50	—

ՕՍՄ. ԴԱՆՔԱՅԻ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

	ՎԱՃԱՌՈՒՄ	ԳՆՈՒՄ
Լոնտոն 3 ամիս	110 20	109 25
» չէք	110 05	109 25
Բարիզ 3 ամիս	22 75	22 95
» չէք	22 85	22 95
Պերլին չարք	18 58	18 68
Վիեննա ցուցած	21 83	21 93

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Անգլիական ոսկի	Ղր.	109 32
20 ֆրանքնոց	»	87 11
20 մարքնոց	»	106 30
Ռուս Իմփերիալ	»	90 10
Ֆլորին	»	51 05
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 01
Պէշլիք	»	104 20
Նոր Մէճիտիէ	»	103 10
Ռուսլ Թղթադրամ	»	8 65

Անոփ Ա. Անտոնեան, Ղալաթիա.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Օգոս. 5

Օսմանեան Միացեալ բաց.	Օ. Ո.		89 12
» » գոց.	»		89 12
Օսմ. Կայս. Պանքա	»		13 87
Եգիպտական Միացեալ	»		105 50
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»		90 31
Հելլենական Փոխը	1881	»	43 50
» Մենօպոլ	»		54 75
Պորտուգալ. փոխառ.	1892	»	100 75
Թրամվայ	»		3 18
Ճարոնական 4½	»		88 12
Ռուսական			87 75
Փոխառ. Բարիզի վրայ	»		25 27½
Դրամակէզ	»		2 ½

ԲԱՐԻԶ, Օգոս. 5

Օսմանեան Միացեալ բաց.		90 30
» » գոց.		90 62
Րումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	132 75
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	594 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	413 —
Օսմ. Մաքսատան փոխառ. 4%	»	477 —
Ֆրանս. Ռանդ 3%	»	99 62
Քէչար Լիւնէ	»	1115 —
Պանք աք Բարի	»	1434 —
Ռուսական		87 87
Թրամվայ	»	81 50
Փոխառութիւն Գատասթր 1894	»	495 —
Սպանիական արտաքին	»	91 27
Իտալական Ռանդ	»	105 20
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 150
Դրամադրկղ Քրանս. Պանքայի		3 —

ՊԵՐԼԻՆ, Օգոս. 5

Օսմ. Միացեալ		89 —
Չկնարանի փոխառութիւն 1903		87 90
Անատոլուի Երկ. պարտաթ. մարզ		103 90
» » բաժնթ. 60%	»	122 80
Ռուսական 4%	»	87 50
Րումէլիի Երկաթուղի	»	134 50
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 360
Դրամակեղ		3

ՎԻԵՆՆԱ, Օգոս. 4

Փոխառ. Բարիզի վրայ	ցուցած	95 51
» Լոնտոնի վրայ	»	241 10
Րումէլիի Երկաթուղի	»	142 —
Օսմ. Ռէժի	»	378 25
Դրամակեղ	»	

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈԼԷՃ ԱՂՋԿԱՆՑ, ՍԿԻՒՏԱՐ

Վարժարանիս յառաջիկայ տարեշրջանը կ'սկսի Սեպտ. 15ին։ Գիշերօթիկ աշակերտուհիները կ'սպասուին 14ն երեկոյին։ Հաստատութիւնս մեծ բարւոքում կրած է կեդրոնական ջեռուցիչի և կազի ներմուծումէն և նոր բաղնիքին չինութենէն ի վեր, որ մայրաքաղաքիս մէջ գտնուածներուն ամէնէն ընտիրն է։

Ըստ արժանւոյն ի նկատ կ'առնուի Հայ դպրոցներու մէջ կատարուած գործը, որպէս կ'ներկայացուի այն՝ բերուած վկայականներով։ Գրաբար և աշխարհաբար Հայերէն կ'ուսուցուի խնամով և կատարելապէս։

Գոլէճն ունի երաժշտութեան զօրաւոր ճիւղ մը, ուր կ'աւանդուին դաշնակի, երգեհոնի, ջութակի և երգի դասեր։ Յառաջիկայ տարի մասնաւոր ուշադրութիւն պիտի ըլլայ նաև գծագրութեան և նկարչութեան։ Դարձեալ, ուզողներուն կ'աւանդուի ձեռագիտութիւն, մեքենայով գրել, սղագրութիւն և առեւտրական թղթակցութիւն։

Աւելի տեղեկութիւն խնդրողներ իրենց նամակները զրկեն Նախագահին ուղղելու են սա հասցէով. Dr. Patrick, c/o British Post Office, Constantinople. 10—1

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԸՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 17,161,298
ՀԱՍՈՅԹ 1904 ՏԱՐԻՈՅ 3,688,929

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,673,032
ՀԱՍՈՅԹ 1904 ՏԱՐԻՈՅ 1,500,600

Ընկերութիւնքս իրենց ունեցած հսկայ դրամագլուխ, ահագին պահեստի գումար ու եկամուտներով ապահովողաց բացարձակ վստահութիւն կ'ընծայեն և իրենց միացեալ Կ. Պոլսոյ Ընդհ. Գործակալութեան միջոցաւ կ'ստանձնեն հրդեհի դէմ մեծագումար ապահովագրութիւններ շէնքերու, կարասեաց, ապրանաց եւն. վրայ ԽԻՍՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳՆՈՎ ԵՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ, թէ՛ մայրաքաղաքիս եւ թէ գիւղօրէից ու գաւառաց մէջ։ ՎՆԱՍՈՒՑ ՎՃԱՐՄՈՒՆՔ ԱՄԵՆԱՅՆ ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԱՏԱՁԵՌՆՈՐԷՆ ԿԿԱՏԱՐՈՒԻՆ, որոյ ապացոյց մինչեւ այժմ միայն հրդեհի վնասուց համար վճարուած գումարը 44,000,000 անգլ. ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
'ՄԱՐԻԹԱՅՄ'

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 180,000

Ընկերութիւնը շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջ բեռցուած ապրանքներն ու դրամածրարներն, ինչպէս նաև ամենայն թղթատարով ուղարկուած ծրարները խիստ չափաւոր և օգտակար պայմաններով կ'ապահովագրէ։

Յարգոյ հասարակութիւնն կ'հրաւիրուի իրենց անձնական շահուց պաշտպանութեան համար դիմել առ ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ, Կալաթա, Մէհմէտ Ալի Փաշա Խան։ 50—20

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՍ ԵՒ ԳԱՒԱՌԱՅԻՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ԿԵԴՐՈՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱԶԴԵՑԻԿ ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

ՍՏԱՄՈՔՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆ ԵՒ ԿԱԹԻ ԱՌԱՏԱՑՈՒՄԸ

Ստամոքսի հիւանդութիւններն եթէ անխնամ ձգուին, կ'խանգարեն ընդհանուր առողջութիւնը, որ աղետալի հետեւանք կ'ունենայ։ Մարսիլիոյ հանրածանօթ ՖԷՆԻՔՍ գարեջրատունը, որուն արտադրութիւնները գերազանց յատկութիւններուն համար մեծ գնահատումներու արժանացած են, պատրաստած է էքսթրէ տը մալթ մը, որ կ'գերազանցէ ցարդ այս անունով ծախուածներն և անվրէպ կերպով կ'բուժէ ԴԺՈՒԱՐԱՄԱՐՍՈՒԹԻՒՆԸ, ՍՏԱՄՈՔՍԻ ԽԱՆԳԱՐՈՒՄԸ, ԽԻԹԸ, ՊՆԴՈՒԹԻՒՆԸ, ՓՈՐՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՓՍԽՈՒՄՆ ու ստամոքսի և աղիքի հիւանդութիւնները։ ԷՔՍԹՐԷ ՏԸ ՄԱԼԹ ՖԷՆԻՔՍՆ յատկութիւն ունի նաև արիւնը մաքրելու և մայրական կաթն աւելցնելու։ Մէկ քանի շաբաթ գործածելէ ետք մայրեր կ'զգան էքսթրէ տը մալթ Ֆէնիքսի հրաշալի յատկութիւնը, որով պզտիկները կ'ուժովնան ու կայտառ երևոյթ մը կ'առնեն։ Առողջութիւննին ապահովել ուզող անձանց և հոգածու մայրերու կ'յանձնարարուի, անունի նմանութենէն չխաբուիլ և դեղագործներէն ու դեղավաճառներէն պահանջել մի միայն ԷՔՍԹՐԷ ՏԸ ՄԱԼԹ ՖԷՆԻՔՍԸ, ուշադրութիւն ընելով ՖԷՆԻՔՍ անուան։

Ֆէնիքս գարեջրատունը կ'արտադրէ առողջապահիկ երկու տեսակ գարեջուր, մէկը Իւբրիշըէրին՝ Վիէննական, միւսը «Լ'» Մէնիխի դրութեամբ։ Ֆէնիքսի երկու տեսակ գարեջուրներն ալ ո և է վնասակար նիւթ չեն պարունակեր և թեթեւ ալքոլով՝ ախորժահամ ու առողջաւէտ ըմպելիներ են, զորս կ'յանձնարարեն բժիշկներ վստահաբար։ Կ'ծախուին մեծ դեղարաններու, դեղի մթերանոցներու և նպարավաճառներու քով։ Մեծաքանակ գնումներու համար դիմել Կ. Պոլիս, Պղ. է. Մաննի վաճառատունը։ 50—12

ՇԵՐԱՄԱԲՈՅԾՆԵՐՈՒՆ ԱՉՔԸ ԼՈՅՍ

SÉRICICULTURE
Vers à soie et Culture du Mùrier
Par P. Vieil. 1905 (Broché)

Բարիզէն նոր հասաւ սոյն շահեկան հատորն որ մեծապէս օգտակար պիտի ըլլայ անոնց որ շերամի, հունտի ու թթենիի մշակութեամբ ու առևտրով կ'զբաղին։ Սոյն գործը Ֆրանսացի համբաւաւոր երկրագործական մասնագէտներու կողմէն պատրաստուած 400 երեսներէ բաղկացեալ պատկերազարդ ու շերամի մշակութեան արհեստին ամէնէն վերջին գաղտնիքը պարունակող հատոր մ'է որ պէտք է գտնուի ամէն շերամաբոյծի ձեռքն իբր լաւագոյն ու անվրէպ առաջնորդ մը։

Գինն է 25 ղրուշ — Փոստով 28 ղշ.

Կ'գտնուի Ա. Պիպէռեճեան գրատունը. Կ. Պոլիս, Պապը—Ալի—Ճատտէսի, Թ. 12 10—10

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

Ի մօտոյ կ'աւարտի Բիէռ Լօթիի «Երկնային կայսրութեան մայրաքաղաքին մէջ» գործը, և անմիջապէս ետքը կ'սկսինք հրատարակութեանը Լուի Ժագոլիոյի յոյժ հետաքրքրական մէկ գործին՝ ԿՈՐՍՈՒԱԾ ՈՎԿԻԱՆՈՍԻՆ ՎՐԱՅ, որ իր տրամադրէք դրուագներով վստահ ենք թէ պիտի գոհացնէ ամէն կարգի ընթերցողներու ճաշակը։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
10,000,000 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՎ

Կեդրոնատեղի՝ Ղալաթիա
Գործակալութիւն՝ Պոլիս, Եէնի Ճամի
Մասնաճիւղ՝ Բերա, Շիտակ ճամբայ Թ. 348

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ԲԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Մասնաճիւղեր

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն—Գարահիսար, Հալէպ, Աղեքսանդրիա, Էտիրնէ, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, Գասթէմունի, Քավալա, Տէտէ Աղաճ, Էսկիշէհիր, Երուսաղէմ, Դամասկոս, Գօնիա, Լառնագա, Լիմասօլ, Գահիրէ, Մէրսին, Միթիլլի, Մանասդըր, Նիքոսիա, Ուշաք, Բորդ—Սաիտ, Սելանիկ, Սամսոն, Սվազ, Իզմիր, Տրապիզոն, Սուրիական Տրիպոլիս և Սկէբիւ։

Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուի (գոնթ—գուրան) փոխատուութիւն կ'ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (բոլիցա) պահեստ առնելով։

Փոխանակագիրներ կ'զեղչէ. Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական օրդեններ կուտայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կ'բանայ, արժեթուղթեր և արժեքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կ'պահէ։

Թուրքիոյ և արտասահմանի մէջ կտրօններ և փոխանակագիրներ կ'գանձէ, սակարանական հրամաններ կ'գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կ'փոխէ, կ'առնէ ու կ'ծախէ։

Օսմ. Պանքան հետևեալ պայմաններով և տոկոսով դրամ պահեստի կ'ընդունի.—

2 տարի պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 100ին 3 ու կէս տոկոս կուտայ, մէկ տարի պայմանաժամով պահեստի համար՝ տարեկան 100ին երեք. 6 ամիս պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 2 առ հարիւր, 3 ամիս պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան $1^1/_2$ առ հարիւր։

Պոլսոյ գործակալութիւնը վերոյիշեալ բոլոր գործառնութիւնները կ'ստանձնէ և ասկէ զատ, ապրանքներու վրայ փոխատուութիւններ կ'ընէ և գօնսինիասիոնով և ազատ տեղափոխութեամբ ապրանքներ առնել կ'ընդունի։

Բերայի մասնաճիւղը նմանապէս կը կատարէ Պանքային վերոյիշեալ բոլոր գործառնութիւնները (բացի ապրանքներու վրայ կատարուածներէն), և անմիջապէս ստանձնելու պայմանաւ կ'գնէ և կը ծախէ զանազան վիճակահանութեանց արժեթուղթեր, ինչպէս Վիլ տը Բարիի, Ռումէլիի երկաթուղեաց, Հելլենական կամ Բանամայի վիճակահանութեան արժեթուղթեր եւն. եւն.։ Պոլսոյ գործակալութիւնը և Բերայի մասնաճիւղը կը ծախեն նաև Ռումէլիի Երկաթուղեաց արժեթուղթերու բաժնեթուղթերը, և Օսմ. Պանքայի Թուրքիոյ մէջ հաստատուած միւս բոլոր գործակալութիւններուն նման կ'ընդունին տարեկան 2% տոկոսով մինչև 100 օսմ. ոսկի, ընթացիկ հաշիւ բանալով։

Օսմ. Պանքան $3^1/_2$% ֆրանսական և 3% գերմանական Ռանթերու փոխարէն գումարներ փոխ կուտայ պզտիկ ընթացիկ հաշիւի դրութեամբ. յիշեալ Ռանթերը պահեստի դրուած արժեթուղթերու յատուկ տոմսէն մէջ կ'պահուին։ Պահեստի դրուածներու քանակին աւելնալուն համեմատութեամբ եղած փոխատուութիւնն ալ հետզհետէ կ'աւելնայ։



ՁՈՒՏ ԽԱՂՈՂԻ ՔՈՆԵԱՔ
Ն. Փ. ՑՈՒՔԼՈՍ

ՔՈՆԵԱՔ
Ն. Փ. ՑՈՒՔԼՈՍ

Կ'ուզէ՞ք առողջ ապրիլ, Դիմեցէք ՆԻԿՈԼԱ Փ. ՑՈՒՔԼՈՍի քոնեաքի, որ շինուած է հելլենական խաղողի օղիէ և Սամոսի անուշ չամիչէ գինիէ։ Անխարդախ կ'ծախուի գլխաւոր կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, Մոմհանէ փողոց, Նº 81։ 30—17

ՀԱՃԻ ՍԱՐԻՄ ՈՐԴԻՔ

[illegible]

Բերա, Թագսիմ, Թիւ 52 և 54

Այս հանրածանօթ վաճառատունն որ բազմապատկած է իր բոլոր ապրանքի տեսակները, կ'ստանձնէ նաև հարսնիքներու, կնունքներու, տնային հանդիսութեանց, ինչպէս նաև նմանօրինակ ամէն առիթներու մէջ պէտք ըլլալիք շաքարի, անուշեղէնի, լիքէօրի, մածներու և ուրիշ նիւթերու հայթայթումը, ինչպէս նաև սպասաւորութիւնը։ ՋԱՏԿԻ ՉԷՕՐԷՔՆԵՐ կ'պատրաստուին շատ ընտիր։ Հարկ է սակայն օր առաջ ապսպրել։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—«Հաճի Սարիմ որդիք» վաճառատունը ո՛չ Բերայի մէջ, ո՛չ ալ ուրիշ տեղ մասնաճիւղ ունի։ 50—42

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՁԷԹԻ ԵՒ ՕՃԱՌԻ

Տ. ԲԱՐԱՍՔԷՎԱՅԻՏԷՍ
Քէօփրիւլիւ Մէյիթ Խան, Թիւ 60

Անխարդախ ձէթ և օճառ գնել փափաքողները, պէտք է այս վաճառատունը դիմեն. յիշեալ վաճառատունն արտադրող կեդրոններուն հետ ուղղակի յարաբերութիւն ունենալով, յանձնարարութիւններ կ'ստանձնէ ուզուած քանակութեամբ ձէթի և օճառի համար, որոց ամէնէն ընտիր տեսակէն ըլլալը կ'հաստատէ։

Ապրանքներուն բնակարան յանձնումը վաճառատան կողմէ կ'կատարուի ձրիաբար՝ 150 դահեկանէ վեր գնումներ ընողներուն։ Այն ապրանքները, որոցմէ գոհ չեն մնար գնողները, ետ կ'առնուին փոխարժէքը վճարելով։

Գիները վերինական են և անփոփելի

Առաջնակարգ ձէթ Այվալըքի	Օխան	7
Էտրէմիտ և Միթիլլիի ձէթ	»	6
Օճառ Կիրիտի	»	$3^3/_4$
Այվալըղ և Միթիլլիի օճառ	»	$3^1/_2$
Միթիլլի Բ. տեսակ օճառ	»	$3^1/_4$

Մասնաւոր զեղչ եկեղեցիներու, դպրոցներու, հիւանդանոցներու և ուրիշ մարդասիրական հաստատութեանց համար եղած գնումներուն։

Մանրամասնութիւն.—Հարիւր ոսկիի վարձատրութիւն մը պիտի տրուի այն անձին, որ հաստատէ թէ այս վաճառատան կողմէ ծախսուած ապրանքներուն մէջ օտար եւ վնասակար նիւթեր կ'գտնուին։ 18

ԻՆՉ ԿԸՐՑՆԵՄ ՏՂԵԿԻՍ

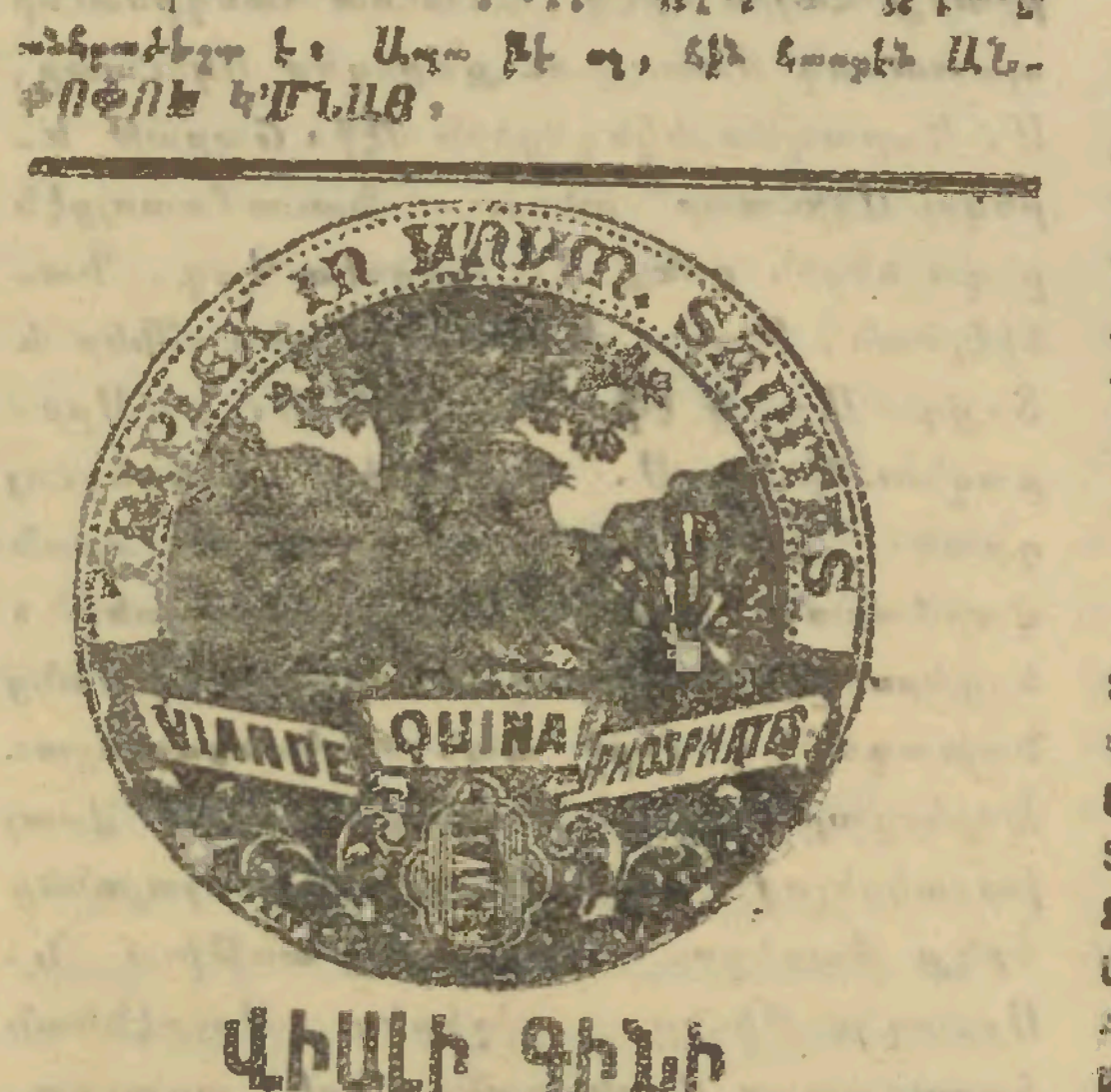
Տղաք երբ հինգ վեց ամսուան ըլլան մայրերը անոնց լաւ սննդարար ուտելիք գտնելու ճշմարիտ կ'ըլլան. ինչ որ շատ բնական է, ըստ որում, մայրական կաթը ո՛չ չափ ալ առատ ու զօրաւոր ըլլայ, այլևս անբաւական կ'դառնայ տղայ ուժովցնելու, երբ վեց ամսու ըլլան անոնք. Բարիզի ամէնէն հռչակուած բժիշկը Տքթ. Ֆալիեռ նկատողութեան առնելով այս կարեւոր խնդիրը, երկար փորձերէ ու զննութիւններէ վերջ, յաջողած է հնարել տղոց համար առաջին կարգի սնունդ մը, ՖՈՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌ անուամբ, որ Բարիզի, Լոնտոնի և Վիեննայի Բժշկական Համալսարաններէն գնահատուելով, բոլոր քաղաքակիրթ աշխարհին մէջ ընդհանրացած է։ ՖՈՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌԸ շօգոլաի պէս խիստ քաղցրահամ է և միեւնոյն ժամանակ վերջին աստիճան սննդարար ու կազդուրիչ. բայց մայրական կաթին կրկին անգամը սքանչելի լրացուցիչ մը կ'ըլլայ։ [illegible]

Հօ ... օրինակներ կ'ապացուցանեն որ Ֆոսֆաթին Ֆալիէռով մեծցող տղաք, քաջառողջ, ուժեղ, զուարթ և կայտառ մարդիկ եղած են։

Ամէն հասակէ անձինք անհրաժեշտ է որ գործածեն այս սքանչելի սնունդը։ Մանաւանդ ծերեր, հիւանդութենէ ապաքինողներ, ծծմայրեր ու հղիներ, որոնց վերջին ապահովն այժ. սնունդ է կորով կուտայ։

ՖՈՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌԸ կը ծախուի Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղարաններու ու դեղի մթերանոցներուն մէջ 26—24

ԳԱՒԱՌԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ դեղագործներուն կ'յիշեցնենք թէ ՀԱՄՑԷԻ ԹՈՓՈՒՈՒԹԵԱՆ համար երկու ղշ.ի նամակի թուղթ անհրաժեշտ է։ Առանց թէ ոչ, ՀԻՆ հասցէն ԱՆՑՈՐՈՒԹ ԿՄՆԱՅ։



ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

Վիալի գինին որ Գինաքինայէ, մսի հիւթէ, ֆոսֆաթ լայդ է և [illegible] ու ոսկրային դրութիւնը զօրացնելու անհրաժեշտ նիւթերէ բաղկացուած հոյակապ ըմպելի մ'է. ամէնէն աղւոր դեղն է որ կ'բուժէ արեան աղքատութիւնը, [illegible] [illegible] [illegible] ու փոքրաւորութիւնը։ Ներ [illegible] ... Վիալի Գինին, նաւ այժ [illegible] կ'ծախուի Կ. Պոլսոյ և գաւառներու դեղարաններու և դեղի մթերանոցներու մէջ։ 50—14

ՋՂԱՅԻՆ Է՛Ք

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք, ՊԻՏԻ ԲԺՇԿՈՒԻՔ

Ամէնէն շնչին պատճառով շատ անգամ ջղային հիւանդութեան կ'են թարկուի մարդ և եթէ կարեւորութիւն չտալով անփոյթ գտնուի ինքզինք դարմանել սալու, հիւանդութիւնն աստիճանաբար կ'յառաջանայ և մինչեւ իսկ աղէտաւոր զարգացումներու կ'փոխանցուի։ Լուսնոտները, կաթուածահարներն և ուրիշ ջղային հիւանդութենէ տառապողներ, կամ այն է որ իրենց ծնողացմէ ժառանգած են սոսկալի հիւանդութիւնն և կամ հիւանդութեան նոր սկսած ատեն կարեւորութիւն չտալով անոր, իրենց այսօրուան դժբախտ վիճակին հասած են։

Ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակն ալ շուտով կ'բժշկուի, եթէ հիւանդը կանոնաւորապէս գործածէ ՎԱԼԷՐԻԱՆԱԹ ՏԸ ԱՄՕՆԵԱՔ ՏԸ ԲԻԷՐԼՕ անուն աշխարհահռչակ դեղը։

Այս դեղն անմիջապէս կ'հանդարտեցնէ ջիղերն և ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակն արագ և վերջնականապէս կ'բժշկէ։ Անքնութիւնը, քնաշրջիկութիւնը, կէս գլխու ցաւը, անդամալուծութիւնը, խեղութիւնը, բաբախումները, սոսկալու անկարողութիւնը, ցնցումները, գիշերային վախերը, ջղային ցաւը, սրտաբաբախումը, մելամաղձը, դիւրագրգռութիւնը, կանանց առնչութեան անկանոնութիւնը, դժուարամարսութիւնն ու ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակը կ'բժշկուին ՎԱԼԷՐԻԱՆԱԹ ՏԸ ԱՄՕՆԵԱՔ ՏԸ ԲԻԷՐԼՕ գործածելով, կեղծերէն զգուշանալու կ'ծախուի ամէն մեծ դեղարաններու և դեղի մթերանոցներու մէջ։ 50—26

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ՊԱՏԱՀԱԿԱՆ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ ՈՒ ՆԱՄԱԿԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ կ'յիշեցնենք թէ իրենց նամակներուն կամ յօդուածներուն տակը պէտք է իրական ստորագրութիւնը դրած ըլլան, որովհետև ծածկանունով, յորջորջուած ստորագրութեամբ կամ լոկ սկզբնատառերով ո՛ և է գրութիւն չենք հրատարակեր։ 10—4

ՊԱՅՄԱՆՔ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ"Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ		6	Մէճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	»	3	»
ԵՌԱՄՍԵԱՅ	»	$1^1/_2$	»
ՏԱՐԵԿԱՆ	» ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹԻ ՎՐԱՅ	7	»
ՁԵՌՔԷ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ		30	ֆր.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ ՓՈՍԴ—ԼՈՔԱԼՈՎ		18	ղշ.
ՏԱՐԵԿԱՆ	» »	7	Մէճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ		36	ֆր.
»	ՎԵՑԱՄՍ. 18, ԵՌԱՄՍ.	9	»
»	ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹՈՎ և ամենօրեայ ծրարով	40	»

Օսմ. ոսկին 108 ղշ.— Անգլ. ոսկին 119 ղշ.—20 ֆրանքնոցն $94^1/_2$ ղշ.ի։

Եւ Մէճիտիյն 55 ղշ.ի փոխարէն կ'առնուի։

Նոյն պայմանք Կ. Պոլսոյ և Գաւառաց համար

ԱՆՑՏԻՐ։ ՄԻՇՏ ԿԱՆԽԻԿ

Նամակի փոխ կ'ընդունինք՝ 20 հատ 1 ղշ.նոց բօլդայի փուլը 20 ղշ. է հաշուելով և մի միայն ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿՈՎ։

Հասցէի փոփոխման համար անհրաժեշտ է ղրկել երկու ղշ., նամակի փուլով։

Բօլդայի ծախքը մեր վրայ է, Բօլդ—Լօքալէն զատ։ Իսկ դրամին առաքման ծախքն և ամիսներու տարբերութիւնն առաքողին վրայ են։

Ձեռքերու և Փոխ'դրերու վրայ, պէտք է որ առաքողն ինք փակցուցած ըլլայ 20 փարայի օրինական դրոշմը։ Առանց թէ ոչ' երեք թերթ պակաս կ'ղրկուի։

Նմանապէս, մայրաքաղաքէն դուրս առաքէն ղրկուած Աղդերը պէտք է դրոշմուած ըլլան ըստ օրինի։ Առանց թէ ոչ' չեն ապուիր. նկատեցական ու բարեգործական Ընկերութեանց դերծ են դրոշմի տուրքէն։

Պոլսոյ և գաւառի մէջ, ո՛չ վճարուած են որ միայն վաւերական են որ կ'ըլլան. եւ փոխարէն Տպարանին պաշտօնական թերթին սորագրուած Տնօրէնէն, և կնքուած Լրագրին տիպական կնիքովը։

Տեղաս թերթ կ'ղրկուի ամէն անոնց որ վերջացուցածէն առաջ չեն ղրկեր իրենց ղրկած դրամները։

Բաժանորդ գրուելու և դրամը ղրկելու ամէնէն դիւրին կերպն է՝ մանդա—բօսդ մը ղրկել, որուն բոլոր ծախքն է 20 փարա մինչեւ 100 ղշ.։ Նամակ գրելու պէտք չկայ։ Բաւ է մանդա—բօսդին կտրօնին ետին նշանակել բաժանորդին անունը, հասցէն, թուականն ու գումարը։ Դրամը մեզ կը հասնի, և թերթը կ'ղրկուի, անվրէպ։

Ապառիկ յանձնառութիւնք ՉԵՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԻՐ։ Զինքն գրուած բաժանորդութիւնք ՕՐԸ ՕՐԻՆ կ'դադրին, ծանօթ թէ անծանօթ, որո՛ւ ալ պատկանին։

Գաւառացի բաժանորդները (աւ կ'ընեն ասեան եթէ կանխաւ հասցնեն բաժնեգինը, կամ Կ. Պոլսոյ մէջ մէկը ցոյց տան որուն դիմուի պայմանաժամին։

Գործակալք պատասխանատու են իրենց ներկայացուցած բաժանորդներուն համար։ Ծոյլ և դժուարաց չեն առնուած թերթին տասնըմէկը, բանով պայմանաժամին իրենց մէ կ'պահանջուի։

Հին թերթերը սովորական գնով չեն ծախուիր։

Ձեռագրուած հեռագիրներն ետ չեն տրուիր։

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ Ի Ծ. ԱՐԵՒԵԼՔ

"ԵՐԿՆԱՅԻՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ,,

ԳՐԵՑ.— ՊԻԷՌ ԼՕԹԻ (49)

Ձ.—ՊԷՔԻՆ՝ ԴԱՐՆԱՆ ԱՏԵՆ

*** Իրիկուան ժամը չորսուկէսին ատեններ, լեռներուն կարատուած չրջագիծով խորքին վրայ, որոնք չափազանց խոչորնալ կ'սկսին մեր աչքերուն, երեկուան պէս նորէն քաղաք մը երևան կուգայ, որուն առաջին տեսքը ահարկու է իր ատամնաւոր մեծազբոծ պարիսպներով։ Նմանապէս երէկուան պէս, ձիաւոր մը կուգայ ինծի ընդառաջ, որ ուրիշ մէկը չէ բայց եթէ, աչուէն է վեր հոն հասատուած նաւային հետևակազօրքերու կոյանին հրամայող հարիւրապետը։

Պարիսպներու բարձունքէն, պահակներ, հեռուէն զուշակած էին մեր ժամանումը, փոխիի այն ամէն զօր մեր ձիերը կ'հանէին տափավայրին մէջ։ Եւ հազիւ թէ կ'մօտենանք, ահա կ'տեսնանք հինաւուրց դուռներէն դուրս գալը պաշտօնական թափօրին՝ որ զիս դիմաւորելու նպատակ ունի. Լի—Շու—Շիէնի միևնոյն խորհրդանշաններ, միևնոյն խոշոր սև թիկնոցները, միևնոյն կարմիր հովանոցները, զարդարուն չըջանակները, ու միևնոյն դրօշիկները։ Զինաստանի մէջ ամէն արարողութիւն դարերէ ի վեր կարգադրուած, որոշուած է, անփոփոխելի էթիքէթի մը համաձայն։

Բայց այսօր զիս ընդունող անձերը շատ աւելի վայելչաձև են ու ապահովաբար շատ աւելի հերոսաս են քան երեկուանները։ Մանտարինը որ վար իջած է իր դահլիճակէն, ինծի սպասելու համար ճամբուն եզրը, հարիւր քայլ անդիէն իր բասպրագոյն թուղթէ այցաքարտը ինծի ղրկելէն վերջը, կեցած է մետաքսէ պերճ զգեստներով անձերէ կազմուած խմբակի մը մէջտեղը. ինքն իսկ գերընտիր երևոյթով ու ազնիւ կերպով խոշոր ծերունի մըն է որ գլխարկին վրայ կ'կրէ սիրամարգի փետուրը ու չափիւղայէ կոճակը։ Եւ ամբողջը խառնուած է հոն մեծ բազմութիւնով, տեսնելու համար մուտքը զօր եւ պիտի ընեմ, կոնկերուն մեռելային եղանակներուն ու մունետիկներուն երկարաձիգ հեծիւններուն մէջ։ Դէմքեր կ'զարդարեն պարիսպներուն կատարը, իրենց չէլ պզտիկ աչքերովը դիտելով ծերպերուն միջէն և մինչև անգամ դուռներուն խորութեանը մէջ դեղին մորթ մարմինով մարդուկներ կան կրկնաչար փակած պատերուն երեսին։ Եւ սակայն թարգմանս կ'խոստովանի ինծի որ ընդհանրապէս յուսախաբ եղած են ներկաները. «Եթէ դրագէտ մըն է ան, կ'ըսեն ինծի համար, ապա ուրեմն ինչո՞ւ գնդապետի պէս է հագուած.» (Չինացի մարդոց ու ռազմական արուեստներու մասին չինական սրհամարհանքը յայտնի է արդէն։) Զիս մինակ քիչ մը կ'բարձրացնէ աղդեհմայքս. երկարաւև արշաւանքէն վնասակարեկ, Ալճերիական այդ խեղճ ձին, որ սակայն տակաւին գիտէ գլուխ ու պոչ խաղցնել, երբ զգայ թէ նայուածքի առարկայ եղած է և մանաւանդ երբ կո՛նկը խրթայ իր ականջներուն տակ։

Ի—Չէու, այն քաղաքը ուր անիս եկանք փակուիլ, երեսուն ոտք բարձրութիւն ունեցող պատերու միջև, տակաւին տասնըհինգ հազար հոգի կ'պարունակէ, հակառակ իր ամայի անջրպետներուն ու իր աւերակներուն։ Եւ խուռն բազմութիւն կայ մեր ճամբուն վրայ, պզտիկ փողոցներուն մէջ, հինօրէնքի մանրուկ մանրուկ կրպակներու առջև, որոնց մէջ անդրջրհեղեղեան արուեստներ ի գործ կը դրուին։

Հասկէց է որ անցեալ տարի, ակամա օտարականներու դէմ ատելութեան առաջին ու անհալի չարժումը, մերձակայ լեռան մը վրայ գտնուած քրմանոցի մը մէջ՝ ուր նախ և առաջ քարոզուեցաւ թշնամանքը ու կռիւը և բոլոր այս մարդիկը որոնք այնչափ սիրալիր ընդունելութիւն կ'ընեն ինծի այսօր, առաջին Կաթողիկներն են եղած. հիմակուհիմա եռանդագին կերպով հաշտուած ու գաղթած են Ֆրանսացիներուն և սիրայօժար կ'գլխատեն իրենց ընկերակիցներէն ամէն անոնք որոնք չեն համակերպած օրուան նոր կացութեան և գլուխները կը դնեն այն պզտիկ վանդակներուն մէջ որոնցմով պճնուած է իրենց քաղաքը։ Բայց եթէ վաղը հովը դառնայ, տարակոյս չկայ որ կտոր կտոր պիտի ընեն զիս միևնոյն մարդիկը, իրենց միևնոյն կնիկներուն ու երկաթեղէններուն ձայնովը և այն միևնոյն խանդավառութեամբ որով կ'ընդունին զիս այսօր։

Երբ աղէկ մը կ'տեղաւորուիմ այն բնակարանին մէջ որ ինծի յատկացուած է մանտարինական բնակարանին բակը,— որ իր կարգին կ'գտնուի վաղեմի անդաստակներով ու վագրի ժայռաներու մէջ իրենց սուր ականները ցուցադրող պահապան հին հրէշներով կազմուած անվերջանալի պողոտայի մը ծայրը,— տակաւին կէս ժամ կայ իրիկուն ըլլալու, և կ'փութամ այցելութեան երթալ աւատապետական ընտանիքէն դեռ ապրող իշխանի մը որ Ի—Չէու կ'միայ պատկառելի դամբարաններուն սպասարկութեանը համար։

Նախ աչքի կ'զարնէ իր պարտէզին մելամաղձոտութիւնը, Ապրիլեան այս վերջալոյսին մէջ։ Գորշագոյն աղիւսէ պատերու մէջ է ան, խիստ փակուած երևոյթով, արդէն իսկ չափազանց պարսպապատ քաղաքի մը մէջտեղը։ Գորշագոյն են նաև այն խճակոյտերը որոնք կ'ծագրեն պզտիկ քառակուսիները, պզտիկ չեղանկիւնները ուր կ'ծաղկին կարմիր, մանիչակագոյն ու վարդերանգ լայն փթթումներ, որոնք խիստ հոտաւէտ են, հակառակ մեր կողմի փթթումներուն, և որոնք այս իրիկուն, տրտում չըջափակը կ'լեցնեն անուշ բուրմունքներու սաստկութիւնով մը։ Կան նաև ճենապակիէ պզտիկ աւազաններու չորքեր, ուր մանրադիտական ու հրէշակերպ ձուկեր կ'բնակին, կարմիր ձուկեր կամ սև ձուկեր՝ փաթթուած լուղաթևերու ու այլանդակ պոչերու մէջ, որոնք կարծես բազմաձալ շըջազգեստներ կ'յօրինեն անոնց շուրջը։ Ձուկեր՝ որոնց վրայ չես գիտեր ինչ գաղտնախորհուրդ մշակութիւնով մը, յաջողեր են առաջ բերել ահագին ու սոսկալի աչքեր՝ որոնք գլուխէն դուրս կ'պոռթկան վիշապներուն աչքերուն պէս։ Չինացիներ որոնք իրենց կիներուն ոտքերը կ'չարչրկեն, կ'ձևափոխեն նաև ծառերը որպէսզի կուզ մնան ու թզուկ, պառուղները՝ որպէսզի կենդանիներու տեսքը ունենան և կենդանիները՝ որպէսզի իրենց երազներուն բանդագուշանքներուն նմանին։

Արդէն իսկ մութ է իշխանին յարկաբաժիններին մէջ, որ այդ պզտիկ ու փակ պարտէզին վրայ կ'նայի և հոն մտնալով, նախ ուրիշ բան չէ կարելի տեսնալ եթէ ոչ կարմիր մետաքսեղէններու ալէվկուած մը. երկայն ու կախ սրահակներն են անոնք, մէկէ աւելի «պատուոյ հովանոց»ներու, որոնք բացուած ու կանգնուած են հոդ փայլուն տաքերու վրայ։ Ամեն մթնոլորտ մը, որ չափազանց յագեցած է ափիոնի ու մուշկի բոյրերով։ Խորանիկ ու կարմիր բազմոցներ, որոնց վրայ կ'ալքատն արծաթէ ծխամորճներ, խմելու համար այդ թոյնը, որուն հետևանքով մեռնելու վրայ է Չինաստան։ Իշխանը որ քսան քսաներկու տարեկան է և չէլ աչքերով, հիւանդագին ազնուութիւն մը ունի, ծոյլ, բայլելորէն անուշաբուրուած է և հագած է մեղմ գոյներով մետաքսեղէններ, որոնց նուրբ երանգները կ'տարուբերին մոլուշագոյնին ու եղրևանի գոյնին մէջև։

*** Այս իրիկուն ճաշ կ'արուի մանտարինին ապարանքին մէջ որուն ներկայ կ'ըլլան Ֆրանսական պահակախումբին հրամանատարը, չինացի իշխանը, երկու կամ երեք նշանաւոր անձնաւորութիւններ, և իմ «պաշտօնակիցներէս» մէկը, չափազանց կոճակով մանտարին մը՝ որ անդամ է Չինաստանի Ակադէմիային։

Քառակուսի ու ծանր բազկաթոռներու մէջ նստած վեց կամ եօթը հոգի ենք մենք հոդ, սեղանի մը շուրջը, զոր կը գեղազարդեն, հին ժամանակներու տարօրինակ, զմայլելի ու պզտիկ ճենապակիներ, այնչափ պզտիկ, այնչափ պզտիկ որ կարծես պուպրիկներու ճաշիկի մը համար շինուած են։ Կարմիր մեղրամոմներ, պղինձէ խոշոր մոմակալներու մէջ վառուած, կ'լուսաւորեն մեզ։

Այս առաւօտէն ի վեր, հրամանագիրը մը առնելով, բովանդակ նահանգը հասնած է ձեռնտուին իր գտակը, գնելու համար ամառուան գլխարկ, որ լամպարի լուսամփոփի երևոյթով կոնաձև մըն է, որուն վրայ կ'կախուին կարմիր գէսի փունջեր, կամ անձնաւորութեան արժանապատուութեանը համեմատ, սիրամարգի ու ագռաւի փետուրներ։ Արդ, տեսակ մը բարեվայելչութիւն է հոս գլխարկով ճաշելը,— և առիկա մէկ օրէն միւսը, հովմարգելի ձևով գլուխներու բազմութիւն մը կ'յարուցանէ Չինաստանի մէջ։

Գալով չինացի գեղուհիներուն, անոնց մէ ոչ ոք կայ մէջտեղը, աւա՜ղ, և վերջին աստիճան անքաղաքավարութիւն է անոնց մասին բան հարցնելը կամ նոյնիսկ ակնարկութիւն ընելը։— (Մինչ որ յայտնի է արդէն թէ, երբ Չինացի մը հարկադրուած ըլլայ անպատճառ խօսիլ իր կնկանը վրայ, անուղղակի եղանակով մը միայն կրնայ այդ բանը և որչափ որ կարելի է, ամէն կնամեծարութենէ հեռու ու խիստ ածականով մը պէտք է անուանէ զայն, ինչպէս օրինակի համար. «իմ քասմինելիս» կամ «իմ նողկալիս»։)

Ճաշը կ'սկսի մամուխի անուշով ու կարգ մը քնքուշ շաքարեղէններով զորս պզտիկ փայտիկներով կ'ուտեն։ Մանտարինը ներողութիւն կ'խնդրէ, ինծի ծովուն ծծեռնակի բոյներ չկարենալ հրամցնելուն համար. Ի—Չէու այնչափ կորսուած երկիր մըն է, այնչա՜փ հեռու ծովեզերքէն, որ անկարելի է ուզածդ գտնալ ամէն ատեն։ Աստր փոխարէն անաւասիկ, չնաշխարհիկ լուղաթևերու պնակ մը, ուրիշ պնակ մը կիտաժանիի փշտիկներու, ուրիշ մըն ալ եղնի ջիղերու, և յետոյ հաբեշտական արմատներ, կարիճօսի հաւկիթներով եփած։

Սև ձեղունով ճերմակ սրահին մէջ,— որուն պատերը զարդարուած են ջրանկարներով, թանկագին թուղթի երկայն շերտերու վրայ գծագրուած ու հրէշային անասուններ ու ծաղիկներ ներկայացնող,— ափիոնի ու մուշկի անխուսափելի հոտը կը խառնուի տարակարգ թացաններու բուրմունքներուն։

(Շար.) Թարգմ. ՉԻՖԹԷ-ՍԱՐԱՖ